

**RAPPORT
2021**

Minoritetsforeldre i idretten

Lars Erik Espedalen, Kristina Bennich Grønkjær og Åse Strandbu

Forord

Denne rapporten er del av prosjektet *Foreldreinvolvering i ungdomsidretten*. Av totalt 51 foreldre som ble intervjuet i prosjektet hadde 19 minoritetsbakgrunn. Denne rapporten handler om minoritetsforeldrenes erfaringer fra barnas idrettsdeltakelse.

Arbeidet er utført i samarbeid mellom de tre forfatterne, alle tilknyttet FOBU – Forskningscenter for barne- og ungdomsidrett ved Norges idrettshøgskole. Prosjektet er finansiert av midler fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, i samarbeid med NIF.

Takk til Morten Renslo Sandvik og Ørnulf Seippel ved NIH for kvalitetskontroll. Og takk til Lene Røe for redigering, figurer, innspill og hjelp underveis.

Oslo, september 2021

Lars Erik Espedalen, Kristina Bennich Grønkjær og Åse Strandbu

Sammendrag

I det offentlige ordskifte finnes to fortellinger om minoritetsforeldre og den lokale idretten. Én fortelling peker på den lokale idretten som en viktig integrasjonsarena der også minoritetsforeldre kan bli kjent med andre og få nettverk. Her er idretten innfallsport til integrasjon for minoritetsforeldre. En annen fortelling er at minoritetsforeldre mangler fortrolighet med den norske idrettskulturen og dugnadstradisjonen. Derfor hevder noen at stort innslag av barn og unge med minoritetsbakgrunn kan true den lokale idretten og den lokale integrasjonen.

Selv om minoritetsforeldres involvering i idretten fra tid til annen får en del oppmerksomhet i det offentlige ordskifte finnes det ingen studier av hvordan minoritetsforeldre opplever den norske barne- og ungdomsidretten. I forskningslitteratur om minoritetsungdom og -barn i idretten, vises det ofte til manglende foreldreengasjement blant minoriteter, og at dette manglende foreldreengasjement er en grunn til lavere deltakelse blant barn og ungdom med minoritetsbakgrunn. I tillegg vises det til at det kan være vanskelig å opprettholde idrettstilbud i områder med høy andel minoriteter. Den norske barne- og ungdomsidretten er organisert på et særegent vis med høy grad av frivillig innsats fra foreldre. Idretten forstås som en viktig oppvekstarena for barn og unge, noe den ofte ikke er i mange av opprinnelseslandene til foreldrene. Få minoritetsforeldre har derfor erfaring fra organisert idrett i egen oppvekst og mangler i tillegg fortroligheten med den norske idrettsmodellen som mange, men langt fra alle foreldre i majoritetsbefolkningen har. Gjennom intervjuer med minoritetsforeldre kan vi få innblikk i hvordan minoritetsforeldre opplever den norske barne- og ungdomsidretten.

Kunnskap om hvordan foreldre til idrettsaktive minoritetsbarn og -unge opplever idretten er viktig av flere grunner. For det første kan foreldreinvolvering være viktig for barn og unges vei inn i idretten. For det andre er minoritetsforeldres involvering viktig for å opprettholde et idrettstilbud tuftet på frivillighet. En tredje grunn er at idretten kan være en inngang til integrering for minoritetsforeldre. En fjerde grunn er at økonomi som barriere for idrettsdeltakelse har fått større oppmerksomhet de siste årene. Selv om det også i minoritetsbefolkningen er stor variasjon i økonomi, er vedvarende fattigdom vanligere i minoritetsfamilier enn i majoritetsfamilier. Hvordan minoritetsforeldre håndterer idrettsaktivitetens kostnader er derfor interessant. En femte grunn er at når minoritetsforeldre har vært tematisert i idrettsstudier er det først og fremst som barrierer for ungdoms – og særlig jenters – idrettsdeltakelse. Få studier har tatt for seg minoritetsforeldres bidrag og hva barnas idrettsaktivitet betyr for dem.

I denne rapporten har vi intervjuet minoritetsforeldre som har idrettsaktive barn i den organiserte idretten. Disse foreldrene gir oss mye innsikt i sine egne erfaringer med foreldreskap i den organiserte idretten. Samtidig kan de fortelle om barrierer for idrettsengasjement blant andre minoritetsforeldre i deres sosiale nettverk.

Vi undersøker fire hovedspørsmål i rapporten:

1. Hva tenker foreldre at idretten kan bety for barna deres?
2. Hvordan oppleves idrettens forventning om foreldredeltakelse av foreldre?
3. Hvordan opplever foreldrene kostnadene i idretten?
4. Hva betyr idrettsinvolveringen for foreldrene selv?

Analysene i denne rapporten er basert på 19 intervjuer med minoritetsforeldre som har barn i den organiserte idretten. Intervjuene er del av et større prosjekt - *Foreldreinvolvering i*

*ungdomsidretten*¹. Av totalt 51 intervjuer var 19 med foreldre med minoritetsbakgrunn. Med minoritetsforeldre mener vi her foreldre som er født i et annet land enn Norge.

Konklusjonene i denne rapporten er basert på intervjuer med 19 minoritetsforeldre og må ikke leses som representative for alle minoritetsforeldre. Intervjumaterialet vårt gir derimot mer nyansert innsikt i ulike måter minoritetsforeldre med variert landbakgrunn forholder seg til idretten. Fordi vi har gjennomført intervjuer der vi snakker relativt lenge med hver enkelt informant kan vi få tak i et større og mer detaljert spekter av erfaringer enn det som gjerne opptrer i spørreundersøkelser med predefinerte svaralternativer. Vi kan derfor regne denne undersøkelsen som et tidlig og viktig steg i å lære mer om hvordan det er å være minoritetsforelder i den organiserte idretten i Norge.

Vi presenterer først noen grunntrekk ved den organiserte barne- og ungdomsidretten i Norge etterfulgt av teorigrunnlaget vi har tatt utgangspunkt i. Deretter gjennomgår vi tidligere forskning om minoritetsforeldre i idretten samt forskning om foreldrepraksis og foreldreskapsidealer blant minoritetsforeldre som er spesielt relevante for intervjuanalysene. Rapportens hoveddel er de fire analysekapitlene som svarer på rapportens hovedspørsmål: 1. Foreldrenes syn på verdien idretten har for barna, 2. Foreldredeltakelse og frivillig arbeid, 3. Opplevelser av økonomiske kostnader og 4. Foreldrenes egen opplevelse av inkludering i idrettslaget.

Syn på verdien idretten har for barna

Analysekapittel 1 viser at foreldrene vi har intervjuet gjennomgående er opptatt av at idrett er bra for barna. De peker spesielt på at idretten holder barna i aktivitet, minsker tiden barna bruker på skjermaktiviteter og i tillegg er oppdragende. I all hovedsak harmonerer dette med funnene fra studier av majoritetsforeldre.

På to punkter skiller minoritetsforeldrene i denne rapporten seg noe fra tidligere studier av majoritetsforeldre. Selv om minoritetsforeldrene ikke ser det som sannsynlig at barna deres vil bli toppidrettsutøvere er mange tydeligere på at det hadde vært stas for dem om barna gjorde idrettskarriere: «Alle mødre vil det», sier en mor fra et afrikansk land. De er også tydeligere på at de er stolte av barnas idrettsprestasjoner. Det er uklart om forskjellene vi finner handler om at minoritetsforeldre faktisk er mer ambisiøse på vegne av sine barn, eller om denne forskjellen handler om at majoritetsforeldre er mer forsiktige med å uttrykke slike forhåpninger. Likevel kan nok denne forskjellen være til stede i idrettslagene dersom minoritetsforeldre også her prater mer åpent om idrettsambisjoner på vegne av sine barn enn majoritetsforeldre gjør. Den andre forskjellen til tidligere studier av majoritetsforeldre er vektleggingen av at idretten holder barna borte fra utrygge og dårlige miljøer. De fleste av disse minoritetsforeldrene bodde i mer belastede bydeler. Vektleggingen av idrettens rolle i å holde barna borte fra utrygge miljøer kan derfor like gjerne handle om bosted og sosioøkonomisk status som at det er relatert til kulturell bakgrunn.

Foreldredeltakelse og frivillig arbeid

Analysekapittel 2 skisserer tre hovedtyper involvering i frivillig arbeid: De som (nesten) ikke deltar, de som deltar i vanlig dugnadsarbeid som kioskvakter og salg av diverse produkter, og de som tar på seg mer omfattende verv som trener- eller lagleder. Fra andre studier vet vi at disse tre typene

¹ Se <https://www.nih.no/forskning/prosjekter/foreldreinvolvering-i-ungdomsidretten/>

involvering også er vanlig blant majoritetsforeldre og befolkningen som helhet. Vi har ikke et datamateriale som egner seg til å si noe om hvor utbredt de tre tilnærminger er i henholdsvis minoritet- og majoritetsbefolkning.

Foreldre som (neste) ikke deltar i frivillig arbeid forklarer at det skyldes omsorg for mange barn, arbeidstid som ikke lar seg kombinere med dugnad, og mangelfull informasjon fra klubbene. Enkelte peker også på helseutfordringer. I tillegg er dette ofte foreldre med lavere norskspråklige ferdigheter som kan indikere at norskkunnskaper også spiller inn. Disse foreldrene har også varierende forståelse for frivillighetskulturen. Noen uttrykker at de mener offentlige myndigheter burde bidratt mer. Foreldre som deltar i vanlig frivillig arbeid som kioskvakter og salg til inntekt for klubben ser derimot på frivillig arbeid som en selvfølge for å støtte barnas idrettsdeltakelse. Samtidig peker flere av disse foreldre på at det var en overgang å bli vant til frivillighetskulturen i Norge da de først kom inn i idretten, spesielt salg av ulike varer til inntekt for idrettslaget. Flere av disse foreldrene har også et ønske om mer informasjon fra idrettslaget og tettere dialog med klubbens ressurspersoner om planlegging og fordeling av det frivillige arbeidet. De som påtar seg trenerverv i vårt datamateriale er fedre med en sterk idrettsinteresse. Disse fedrene opplever tidvis en viss frustrasjon med norske likhetsidealer og skulle ønske det var mer rom for differensiering basert på ferdighetsnivå. Laglederne forteller at de opplever det som en plikt å stille opp, samt at de er opptatt av idrettens positive betydning for barna.

Vi snakket også med foreldrene om andre minoritetsforeldres erfaringer – om de tror det er vanskelig for en del andre minoritetsforeldre å delta i det frivillige arbeid i klubben. De fleste forklarer i tråd med det vi allerede har vist, at omsorgsansvar for mange barn, ugunstig arbeidstid samt dårlig informasjon fra klubben er sentrale utfordringer. Noen peker også på norskspråklige ferdigheter som en barriere. Samlet sett kan dette tyde på at selv om norsk språk og kunnskap om frivillighetskulturen er noe som enkelte mangler, er det også en sosioøkonomisk dimensjon som handler om ugunstige arbeidstider.

Opplevelser av økonomiske kostnader

Analysekapittel 3 viser at for de fleste foreldrene vi intervjuet er utgiftene til idrett overkommelige så lenge de justerer idrettstilbudet barna får i tråd med egen økonomi. Et unntak er kostnader til turneringer og satsningsopplegg i enkelte klubber og de som har en samlet husholdsinntekt på mindre enn 500 000 kroner før skatt. Individuelle idretter var dyrere og oftere mer problematisk å håndtere økonomisk for en større andel av foreldrene. Foreldrenes kostnadsoverslag sammenfaller nokså godt med kostnadsoverslaget i Oslo Economics (2020) sin rapport. Blant alle foreldrene er det en tydelig kostnad/nytte-vurdering rundt hvilke utgifter og idretter de opplever dyre eller rimelige. Denne vurderingen bærer preg av hva barna får igjen av opplevelser for pengene foreldrene bruker og innhogget utgiftene gjorde i familiebudsjettet. Dette er et viktig funn for å forstå hvordan foreldre forholder seg til kostnader og er sannsynligvis ikke ulikt hvordan mange majoritetsforeldre vurderer kostnader.

Analysene viser også at foreldre med ulik inntekt opplever utfordringer med kostnader svært forskjellig. Vi delte foreldrene inn i tre grupper etter samlet husholdsinntekt (under 500 000, 500 000 – 1 million, over 1 million kroner). For foreldre med inntekt på over én million er praktiske hensyn og tidsbruk fremtredende for valg av idrett – ikke utgiftene. Dette gjelder både individuelle idretter og lagidretter. Foreldre i den midterste kategorien, men med husholdsinntekt ned mot 500 000 – 600 000 kroner opplever oftere kostnader som utfordrende sammenliknet med de som tjener mer. Denne opplevelsen er tydeligst dersom barna inngår i satsningsopplegg i ungdomsidretten eller driver med noe mer kostnadskrevende individuelle idretter som svømming

eller tennis. Samtidig har disse foreldrene et visst handlingsrom til å velge idretter som de kan håndtere greit økonomisk. Individuelle idretter oppleves som dyrt av samtlige foreldre med en husholdsinntekt under én million kroner i vårt utvalg. For foreldre med samlet husholdsinntekt under 500 000 kroner er de økonomiske kostnadene svært krevende uavhengig av idrett. Vi minner om at selv om foreldrene i vårt utvalg befinner seg i den nedre halvdelen av husholdsinntektee til barnefamilier i Norge, har de fleste en grei økonomi. Flere nevner andre foreldre i sitt nettverk som ikke har barna med i idrett fordi de ser at de ikke har mulighet til å betale utgiftene. Fordi minoritetsforeldre er overrepresentert blant lavinntektsfamilier i Norge indikerer dette at økonomi som barriere kan bidra til å forklare underrepresentasjonen av minoritetsbarn i norsk idrett.

Foreldrenes egen opplevelse av sosial inkludering i idrettslaget.

Analysekapittel 4 viser at de fleste minoritetsforeldrene snakker positivt om foreldrefelleskapet i idretten. De synes det er hyggelig å bli kjent med andre foreldre, men har sine viktige venner fra andre fellesskap. Dette er ikke overraskende og nok ganske vanlig blant foreldre flest. I intervjumaterialet vårt er det flere eksempler på foreldre som har opplevd barnas idrettsdeltakelse som en kilde til nye bekjenskapene. De fleste av disse bekjenskapene er brobyggende nettverk (Putnam 2001) som de setter stor pris på. Andre foreldre vi har intervjuet føler seg utenfor foreldremiljøet. Samtidig er det også noen fortellinger om dårlige erfaringer i noen klubber og bedre i andre. Foreldre som føler seg inkludert i det sosiale fellesskapet er ofte de samme som deltar i dugnadsarbeid i vårt utvalg, spesielt de som har tatt på seg sentrale verv i klubben. Det er vanskelig å vite hva som kommer først; opplevd inkludering eller deltakelsen i frivillig arbeid. Vi vet heller ikke om dette er noe man vil finne igjen i minoritetsbefolkningen mer generelt. I kapittelet 2 om dugnadsarbeid pekte vi på enkelte foreldre som var svært aktive i dugnadsarbeid og en del som stod på utsiden litt resignert. Utfordringene til foreldre som stod utenfor dugnadsarbeidet dreide seg ofte om krevende arbeids- og familiesituasjon. Språkutfordringer var, slik vi opplevd det i intervjuene, en del tydeligere blant de som ikke deltok på dugnader. Disse utfordringene kan derfor også være en barriere for å føle sosiale fellesskap i idretten. Et viktig poeng er at de som står utenfor dugnadsarbeidet ikke nødvendigvis er negative til å bidra, og flere av dem kunne tenke seg mer sosial kontakt i idrettslaget.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	1
Forord	1
Introduksjon	7
Den organiserte barne- og ungdomsidretten i Norge	8
Idrett og lokal integrasjon.....	9
Tidligere forskning om foreldreskap og om foreldre i idretten	13
Foreldreinvolvering i idretten	13
Økonomi som barriere.....	15
Minoritetsforeldre i idretten	16
Norsk forskning om minoritetsforeldre	18
Datagrunnlag og metode	19
Utvalget.....	19
Intervjuene.....	20
Personvern og anonymisering	22
Analyse.....	22
Vurdering av datamaterialet.....	22
Resultater	24
Foreldrenes syn på meningen med idretten for barna.....	24
Foreldredeltakelse og frivillig arbeid	29
Familiehverdagen med barn i idretten	30
Tre tilnærminger til frivillig arbeid og dugnad.....	31
Håndtering av kostnader til barnas idrettsaktiviteter	38
Overslag over kostnader	38
Hvordan oppleves og håndteres kostnadene?	40
Hva betyr idrettsinvolveringen for foreldrene? Sosiokulturell integrasjon.....	49
Diskusjon	53
Referanser	57

Introduksjon

I det offentlige ordskifte finnes to fortellinger om minoritetsforeldre og den lokale idretten. Den lokale idretten framheves ofte som en viktig integrasjonsarena der også minoritetsforeldre kan bli kjent med andre og få nettverk. Her er idretten innfallsport til integrasjon for minoritetsforeldre. En annen fortelling er at minoritetsforeldre mangler fortrolighet med den norske idrettskulturen og dugnadstradisjonen. Derfor hevder noen at stort innslag av barn og unge med minoritetsbakgrunn kan true den lokale idretten og den lokale integrasjonen.

Selv om minoritetsforeldres involvering i idretten fra tid til annen får en del oppmerksomhet i det offentlige ordskifte finnes det ingen studier av hvordan minoritetsforeldre opplever den norske barne- og ungdomsidretten. I forskningslitteratur om minoritetsbarn og -ungdom i idretten, vises det ofte til manglende foreldreengasjement, og at dette er en grunn til lavere deltakelse fra barn og ungdom med minoritetsbakgrunn. I tillegg vises det til at det kan være vanskelig å opprettholde idrettstilbud i områder med høy andel minoriteter. Den norske barne- og ungdomsidretten er organisert på et særegent vis med høy grad av frivillig innsats fra foreldre. Idretten forstås som en viktig oppvekstarena for barn og unge, noe den ofte ikke er i mange av opprinnelseslandene til foreldrene. Få minoritetsforeldre har derfor erfaring fra organisert idrett i egen oppvekst og mangler i tillegg fortroligheten med den norske idrettsmodellen som mange, men langt fra alle foreldre i majoritetsbefolkningen har. Gjennom intervjuer med minoritetsforeldre kan vi få innblikk i hvordan minoritetsforeldre opplever den norske barne- og ungdomsidretten.

Kunnskap om hvordan foreldre til idrettsaktive minoritetsbarn og -unge opplever idretten er viktig av flere grunner. For det første kan foreldreinvolvering være viktig for barn og unges vei inn i idretten. For det andre er minoritetsforeldres involvering viktig for å opprettholde et idrettstilbud tuftet på frivillighet. En tredje grunn er at idretten kan være en inngang til integrering for minoritetsforeldre. En fjerde grunn er at økonomi som barriere for idrettsdeltakelse har fått større oppmerksomhet de siste årene. Selv om det også i minoritetsbefolkningen er stor variasjon i økonomi, er vedvarende fattigdom vanligere i minoritetsfamilier enn i majoritetsfamilier. Hvordan minoritetsforeldre håndterer idrettsaktivitetens kostnader er derfor interessant. En femte grunn er at når minoritetsforeldre har vært tematisert i idrettsstudier er det først og fremst som barrierer for ungdoms – og særlig jenters – idrettsdeltakelse. Få studier har tatt for seg minoritetsforeldres bidrag og hva barnas idrettsaktivitet betyr for dem.

I denne rapporten har vi intervjuet minoritetsforeldre som har idrettsaktive barn i den organiserte barne- og ungdomsidretten. Disse foreldrene gir oss innblikk i deres egne erfaringer med foreldreskap i den organiserte idretten. Samtidig kan de fortelle om barrierer for idrettsengasjement blant andre minoritetsforeldre i deres sosiale nettverk. Basert på disse intervjuene tar vi for oss hvordan idrettens krav om foreldredeltakelse oppleves fra minoritetsforeldrenes side. Økonomi som barriere inngår her. I tillegg undersøker vi hva foreldre med ulike involveringsmåter i idretten opplever at det gir dem.

Vi undersøker fire hovedspørsmål i rapporten:

1. Hva tenker foreldre at idretten kan bety for barna deres?
2. Hvordan oppleves idrettens forventning om foreldredeltakelse av foreldre?
3. Hvordan opplever foreldrene kostnadene i idretten?
4. Hva betyr idrettsinvolveringen for foreldrene selv?

Konklusjonene i denne rapporten er basert på intervjuer med 19 minoritetsforeldre og må ikke leses som representative for alle minoritetsforeldre. Intervjumaterialet vårt gir derimot dypere innsikt i ulike måter minoritetsforeldre med variert landbakgrunn forholder seg til idretten. Fordi vi har gjennomført intervjuer der vi snakker relativt lenge med hver enkelt informant, kan vi få tak i et større spekter av erfaringer enn det som gjerne opptre i spørreundersøkelser med predefinerte svaralternativer. Vi kan derfor regne denne undersøkelsen som tidlig og viktig steg i å lære mer om hvordan det er å være minoritetsforelder i den organiserte idretten i Norge.

Gangen i rapporten er som følger: Først presenterer vi kort noen grunntrekk ved den organiserte barne- og ungdomsidretten i Norge, og deretter teorigrunnlaget i rapporten. Videre følger tidligere forskning om foreldreinvolvering i idretten etterfulgt av tidligere studier om foreldreskapsidelaer og praksis blant minoritetsforeldre med spesiell relevans for analysene våre. Deretter presenteres rapportens datagrunnlag. Rapportens hoveddel er delt inn i fire analysekapitler der vi undersøker hovedspørsmålene i rapporten: 1. Foreldrenes syn på verdien idretten har for barna, 2. Foreldredeltakelse og frivillig arbeid, 3. Opplevelser av økonomiske kostnader og 4. Foreldrenes egen opplevelse av sosial inkludering i idrettslaget. Vi avslutter med en kort diskusjon av noen hovedfunn i rapporten.

Den organiserte barne- og ungdomsidretten i Norge

Den organiserte barne- og ungdomsidretten i Norge er en del av sivilsamfunnet og ikke tilknyttet skoler slik det er i en rekke andre land. Den store tilstrømningen av barn og unge til den organiserte idretten i Norge skjedde på 1960- og -70-tallet (Solnes, 2016). I dag er svært mange med: 93 prosent av ungdom i alderen 13-18 år har vært med i et idrettslag i løpet av oppveksten og mer enn halvparten av norske åttendeklassinger trener i et idrettslag en gang i uka eller oftere (Bakken, 2019). Fotball og håndball er de største ungdomsidrettene etterfulgt av ski. Rekrutteringen til barneidretten er tilnærmet lik for gutter og jenter, mens gutter er mer aktive i ungdomsidretten (NIF, 2019). For året 2018 oppgir NIF 137 224 medlemskap for jenter og 168 637 medlemskap for gutter i aldersgruppen 13-19 år (NIF, 2019). Spørreundersøkelser blant ungdom viser små kjønnsforskjeller i idrettsdeltakelse ved inngangen til tenårene, men at kjønnsforskjellene øker fra 14-årsalderen fordi flere jenter enn gutter slutter (Strandbu, Bakken, & Stefansen, 2019). Sosial klasse har også betydning for deltakelse i idrett, og mer nå enn for 20-30 år siden (Strandbu, Gulløy, Andersen, Seippel, & Dalen, 2017). I dag er det en tydelig klassegradient i deltakelsen: 85 prosent av de som vokser opp i familier med mange sosioøkonomiske ressurser har deltatt i ungdomsidretten, 61 prosent av de som vokser opp i familier med begrensede ressurser (Andersen & Bakken, 2019).

Idrettsdeltakelsen går markert ned i løpet av tenårene: Mer enn 50 prosent er med ved inngangen til tenårene, mot under 30 prosent mot slutten av tenårene (Bakken, 2019). Ungdom forklarer hvorfor de slutter dels med forhold *i idretten*; man blir lei, mangel på tilbud, for mye satsing, misnøye med trenere, man er ikke god nok, skader og dels med forhold som ligger *utenfor idrettens kontroll*; flytting, at man må jobbe, bruke mer tid på skolen, og at man får nye venner (Espedalen & Seippel, 2021; Persson, Espedalen, Stefansen, & Strandbu, 2019).

Foreldredeltakelse er et særtrekk ved den norske barne- og ungdomsidretten. Eduardo Archetti som har sammenliknet argentinsk og norsk organisering av idrett (Archetti, 2003) mener at idrettsaktivitet i Argentina i stor grad representerer et brudd med familien, mens ungdoms idrettsliv i den norske idrettsmodellen i stor grad er avhengig av foreldredeltakelse, og er en forlengelse av familielivet. Siden Archettis artikkel ble publisert har idretten som familieprosjekt blitt enda tydeligere (Fletcher, 2020; Johansen & Green, 2019; Stefansen, Smette, & Strandbu, 2016a, 2016b).

Også tidligere var foreldretrenere og andre voksne med, men ikke i så stort omfang som i dag, og ungdomsidretten var ikke preget av like sterke forventninger om at alle foreldre bør stille opp.

Minoritetsforeldre sin oppfatning av og erfaring med idretten er viktig fordi foreldrene ofte er de som introduserer barn for idretten i Norge (Skille, 2005). Idretten tenkes som en arena med en rekke gode ringvirkninger, både for barn og unge som er med og for lokalsamfunn. Stikkord er helse, inkludering og fellesskap. Deltakelse i idrett kan være en inngang til jevnalderfellesskap (Strandbu, Stefansen, & Smette, 2016). Unge med minoritetsbakgrunn er noe underrepresentert i idretten, spesielt minoritetsjenter (Strandbu, Bakken, & Sletten, 2017). Andelen minoritetsjenter som er med i ungdomsidretten er 27% lavere sammenliknet med jenter med norskfødte foreldre, mens tilsvarende underrepresentasjon for minoritetsgutter er 9% sammenliknet med gutter med norskfødte foreldre (Bakken, 2019). For minoritetsgutter kan hele forskjellen forklares med at færre minoritetsgutter rekrutteres inn i idretten, mens blant minoritetsjenter handler det både om at færre rekrutteres inn i idretten og flere slutter (Bakken, 2019). Forklaringer på dette kan deles inn i fire hovedkategorier; manglende tradisjoner for organisert barneidrett (særlig for jenter) i landene minoritetsforeldre kommer fra, religion som barriere for noen strengt praktiserende religiøse (igjen mest aktuelt for jenter), utestengelse og rasisme og til slutt økonomi som barriere (Strandbu, Bakken, et al., 2017).

Barneidretten i Norge, som inkluderer tilbud til barn under 13 år, er regulert gjennom NIFs *Bestemmelser om barneidrett og Idrettens barnerettigheter*ⁱ. Her vektlegges deltakelse og lek framfor konkurranse og rangering. Ungdomsidretten er mindre regulert. NIFs *Retningslinjer for ungdomsidrett*ⁱⁱ er nettopp retningslinjer, ikke bestemmelser. Mens brudd på *Bestemmelser om barneidrett* kan klages inn til NIF, finnes ikke tilsvarende klageorgan for brudd på *Retningslinjer for ungdomsidrett*. Mye er delegert til særforbundene å bestemme. Om det er fellesskap og trivsel eller å skape toppidrettsutøvere som er det viktigste med idrettsaktiviteten er et stadig tilbakevendende tema. Spenningen mellom å tilby trening og fellesskap til flest mulig og målsettingen om å «få fram» gode utøvere, er diskutert også internasjonalt (Gatz, Messner, & Ball-Rokeach, 2002). Det er grunn til å tro at særlig barneidretten, men kanskje også ungdomsidretten i Norge i dag, er mer breddeorientert og inkluderende enn tilsvarende aktiviteter i andre land. For eksempel finnes det retningslinjer for barneidrett i Sverige, men de er kun veiledende, ikke bestemmelser som må følges (Støckel, Strandbu, Solenes, Jørgensen, & Fransson, 2010). Disse særtrekkene ved den norske barne- og ungdomsidretten er relevant for denne studien fordi de innebærer nyttig kunnskap for foreldre i møte med den organiserte idretten i Norge.

Idrett og lokal integrasjon

Frivillige organisasjoner – deriblant idrettsorganisasjoner - tillegges ofte en viktig rolle som arenaer for lokal integrasjon. De er møteplasser der mennesker med ulik sosial bakgrunn kan samles om en felles interesse (Seippel, 2020). Frivillige organisasjoner og sivilsamfunnet står sterkt i Norge. Ifølge Lorentzen har det norske sivilsamfunnet

«... blitt et av Europas mest omfattende og gjennomorganiserte. Vi er et folk av dugnadsentusiaster, med loppemarked, loddsalg og kakebaking som sentrale virkemidler. (...) Vi topper den europeiske listen over antall frivillige arbeidstimer i forhold til folketall. De sivile fellesskapene binder sammen mennesker med felles interesser, trosoppfatninger og kulturell bakgrunn. Samvær, aktiviteter og samtale skaper nærhet og bånd mellom dem som deltar. Gjennom aktivitetene

oppstår en «vi følelse», en avgrensning mot «de andre». Følelsen av å være et vi er kanskje en av de sterkeste sidene ved sivile fellesskap.» (Lorentzen, 2007).

Den frivillige innsatsen i Norge har ligget stabilt siden Lorentzens beskrivelse, både i idretten og i andre organisasjoner. Norsk frivillighet inkluderer i dag en sterk kjerne på rundt 20% av de frivillige som utfører 70% av det frivillige arbeidet – grunnfjellet i norsk frivillighet. Dette er menneskene som bidrar med rundt 10 timer i måneden eller mer. De siste 30 prosentene av frivillig arbeid utføres av en større gruppe mennesker som engasjerer seg over korte perioder. Samlet sett kan vi si at antall frivillige arbeidstimer som nedlegges av nordmenn har vært stabilt de siste 20 årene, men at dette engasjementet fordeles på noen flere organisasjoner i dag enn for 20 år siden. Det er en liten tendens til at vi knytter oss løsere til flere organisasjoner i stedet for å engasjere oss sterkt i én organisasjon (Fladmoe, Sivesind, & Arnesen, 2018).

I en ny kunnskapsoppsummering om frivillig deltakelse og integrering konkluderer Eimhjellen, Espegren og Nærland (2021) med at andelen frivillig arbeid, medlemskap og formelle verv er lavere i minoritetsbefolkningen enn blant de som er født i Norge. Dette gjelder spesielt minoriteter med lavere utdanning og minoritetskvinner. Når innvandrere deltar i frivillig arbeid er det gjerne i fellesskap og organisasjoner knyttet til egen kultur og religion som opprettholder viktige sosiale bånd til andre med liknende kulturell bakgrunn. Barrierer for å delta i organisasjoner der majoritetskulturen dominerer (som den organiserte idretten utgjør en stor del av) er språkutfordringer, dårlig økonomi, mangel på relevante sosiale nettverk og kunnskap om de frivillige organisasjonene (Eimhjellen m. fl., 2021). Videre påpeker Eimhjellen m. fl. (2021) usikkerheten i disse tallene og behovet for mer inngående kvalitativ forskning for å forstå utfordringer og muligheter minoriteter opplever i møtet med deltakelse i frivillig arbeid og organisasjoner. Vi adresserer disse utfordringene og mulighetene i idretten i resultatkapittel to og fire i denne rapporten.

Lorentzen problematiserer hva som skjer når noen stenges ute: «*Det kan bli et dilemma når sterk fellesskapsfølelse stenger ute noen som gjerne vil inn, slik innvandrere kan føle seg fremmede overfor dugnadsånd og deltakelse*» (s. 8). Den formen for samhold som Lorentzen her beskriver er samhold i tette nettverk, samhold basert på likhet. Dette er det Putnam (2001) kaller *bonding* eller *sammenbindende nettverk*.

Men dette er bare en av flere former for nettverk. Putnam (2001) introduserer også begrepet *brobyggende (bridging) nettverk*. Når foreldre med ulik etnisk bakgrunn har barn i samme idrettslag kan sosiale nettverk til andre i idrettslaget koble sammen mennesker med mye og lite ressurser, mellom kulturer og mellom etniske minoriteter og storsamfunnet. Ungdom utvikler disse nettverkene gjennom idrettsaktiviteten og foreldrene gjennom oppfølging av barnas idrettsaktivitet.

Brobyggende nettverk er ofte preget av det Putnam (2001) kaller løse bånd. Selv om foreldre med ulik bakgrunn ikke nødvendigvis utvikler nære vennskap (tette bånd) i brobyggende nettverk, gir brobyggende nettverk tilgang til andre sosiale ressurser som kan være nyttige innganger til arbeidsmuligheter og mer variert kunnskap om storsamfunnet. Tette bånd i sammenbindende (*bonding*) nettverk gir ofte sterk følelse av tilhørighet mens løse bånd i brobyggende nettverk gir tilgang til kunnskap man ikke har fra før. Dette har også blitt kalt «styrken i svake bånd» (Granovetter, 1973).

Idretten tillegges en viktig integrerende rolle i lokalsamfunnet på grunn av sitt potensiale for både sammenbindende og brobyggende sosiale nettverk (Seippel, 2002, 2020). For barn og ungdom kan brobyggende nettverk føre til forståelse av andre kulturer og sosiale bakgrunn gjennom felles idrettsaktivitet, mens foreldre med svært ulike verdisett kan bli kjent gjennom felles deltakelse i

dugnadsarbeid og annen oppfølging av barnas idrettsaktivitet. For minoritetsforeldre med mindre kjennskap til norsk kultur og språk kan det bety et mer variert sosialt nettverk som kobler dem til storsamfunnet.

Brobyggende og sammenbindende nettverk omtales ofte under samlebegrepet *sosial kapital*. Vi benytter her Putnam (2001) sin forståelse av sosial kapital som vektlegger mellommenneskelig tillit og normer som finnes i nettverk. Selv om idretten er mettet med verdier – også verdier som kan være i konflikt – er det likevel mulig å samles om idrettens enkle samværsform. Dette gir et potensiale for felles tillit og normer for samhandling. Putnams poeng er at felles tillit og normer, spesielt i brobyggende nettverk, også skaper aggregert tillit på samfunnsnivå. Felles tillit mellom mennesker med ulik sosial bakgrunn øker den generelle tilliten i samfunnet. Enkelte studier stiller likevel spørsmål ved idrettens evne til å skape en felles samfunnstillit. Flere studier viser at tilliten til at frivillige organisasjoner fungerer er enda viktigere for den generelle tilliten i samfunnet enn tilliten som skapes i ansikt til ansikt-møtene (Seippel, 2006; Wollebæk & Selle, 2007).

Frivillige organisasjoner som idrettslagene drives av frivillig arbeid, også omtalt som dugnad. Dugnad er ubetalt, frivillig arbeid som blir gjort i fellesskap, for eksempel i en forening, et lag eller ei bygd (Lorentzen & Dugstad, 2011). Dugnad er både praktisk begrunnet og samtidig forankret i moralske normer: Lorentzen poengterer at dugnad kobler sammen handling og moral: Det kreves en innstilling der en tenker utover egne snevre interesser, og gjennom arbeidet bekreftes denne innstillingen (Lorentzen, 2007). Lorentzen viser også til at det er en uttalt egalitær tanke bak å finansiere aktivitet gjennom dugnad. Han beskriver logikken slik:

«Dersom vi dropper dugnaden og skrur opp kontingentsatser eller egenbetaling, vil noen medlemmer falle fra. Særlig i idretts-, barne- og ungdomsorganisasjonene kan instrumenter, treningsleirer, utenlandsturer med mer koste ganske mye. Om foreldre skulle bære alle utgifter gjennom kontingentene, ville tilbudet bli for dyrt for noen. Inntekter gjennom dugnad er en måte å sikre kollektiv finansiering av aktivitetene på, og dermed hindre frafall på grunn av presset privatøkonomi» (Lorentzen 2007, s. 25).

Når foreldre med svært ulik økonomi bidrar i den samme dugnaden formidles ifølge Lorentzen et særtrekk ved sivile fellesskap – prinsippet om likhet: «Her er vi alle like. Er du med oss har du nøyaktig de samme forpliktelsene som andre medlemmer» (Lorentzen 2007, s 26) - uavhengig av foreldrenes status, inntekt er prinsippet like forpliktelser til deltakelse. Denne dugnadskulturen utfordres ifølge Lorentzen i flerkulturelle samfunn, der ikke alle er fortrolige med denne logikken: «Fra å være en iboende kultur, en selvfølgelig del av det å være norsk, må dugnadsånden gjøres eksplisitt og uttalt» (Lorentzen 2007, s 267). Han sier videre at det kreves at en både viser hva som skal gjøres, hvorfor arbeidet er organisert som det er og fordelene ved å gjøre det på denne måten (Lorentzen 2007, s 267). Når en snakker om dugnad og frivillig arbeid dekker dette et bredt spekter av engasjement; fra å gjøre det mest nødvendige – for eksempel bidra på kiosk- eller hallvakt, til å delta i aktiviteter som skaper ekstra inntekter til klubben eller laget. Det mest krevende er å ta på seg verv, for eksempel som trener eller lagleder. I intervjuene brukes begrepene litt om hverandre. Noen informanter i denne studien bruker dugnad om ekstra innsats knyttet til enkeltaktiviteter, mens andre bruker ordet dugnad også om vanlig «obligatorisk frivillig» arbeid tilknyttet laget. For benevnelsen «frivillig arbeid» kan også oppleves som litt misvisende i denne sammenheng: Når barn er med i et idrettslag følger det med forpliktelser for foreldre. Når idrettens potensial som integrasjonsarena diskuteres bør forholdene vi har nevnt her tas i

betraktning. Det normative og moralske knyttet til dugnadsinnsats er relevant, i tillegg til det praktiske som at aktivitetstilbudet er avhengig av at det frivillige arbeidet.

Tidligere forskning om foreldreskap og om foreldre i idretten

Det finnes en del forskning på foreldreinvolvering i idretten, særlig om majoritetsetniske foreldre med middelklassebakgrunn. Minoritetsforeldres syn på idrett og deres egen involvering er det i liten grad forsket på. Det finnes derimot en del forskning om oppdragelsesformer i minoritetsfamilier, også nyere norsk forskning, men som ikke har tatt for seg idrett spesielt. Vi gjennomgår noen hovedpoenger fra forskning på disse to feltene det allerede finnes kunnskap om.

Foreldreinvolvering i idretten

Denne rapporten bygger videre på studier vi allerede har gjort om foreldreskap i idretten i en norsk kontekst (Stefansen et al., 2016b; Strandbu et al., 2019; Strandbu, Stefansen, Smette, & Sandvik, 2017). Også internasjonalt finnes en god del forskning om foreldres betydning for ungdommers idrettsaktivitet: disse studiene har blant annet vist at det å vokse opp med idrettsinteresserte foreldre øker sannsynligheten for å drive med idrett selv (Dagkas & Burrows, 2016; Downward, Hallmann, & Pawlowski, 2014; Gustafson & Rhodes, 2006; Hayoz, Klostermann, Schmid, Schlesinger, & Nagel, 2017; Turman, 2007). Foreldre har betydning for barnas idrettsinteresse gjennom å være rollemodeller (Smoll, Cumming, & Smith, 2011), ved å introduserer barna for idrett (MacPhail & Kirk, 2006; Wheeler, 2012), oppmuntre til å ta del i idrettsaktivitet (Smoll et al., 2011), sørge for utstyr og transport til trening og konkurranser (Wheeler & Green, 2018) og gjennom å være interessert i idrett og snakke om idrett (Stefansen et al., 2016b).

Mens idretten tidligere i stor grad var de unges egen arena, tyder intervjustudier på at den i økende grad har blitt et familieprosjekt. Dette gjelder både internasjonalt og i Norge (Fletcher, 2020; Johansen & Green, 2019; Stefansen et al., 2016a, 2016b). Også tidligere var foreldre og andre voksne både trenere og tilretteleggere i barne- og ungdomsidretten i Norge (Ommundsen, 1986), men ikke i like stort omfang som i dag. Ungdomsidretten var heller ikke preget av like sterke forventninger om at alle foreldre bør stille opp som den er i dag. Dugnad og frivillig arbeid inngår som del av foreldreinvolveringen i idretten. Dugnad og frivillig arbeid i barne- og ungdomsidretten kan ha ulike form. Tidligere studier viser at foreldre ser en viss deltakelse i frivillig arbeid som vanlig oppfølging (Stefansen et al., 2016a, b). Samtidig viser undersøkelser økende sosial ulikhet i deltakelse i frivillig arbeid. Frivilligheten står fortsatt sterkt i Norge, men har blitt noe skjevare sosialt (Eimhjellen, Espegren, & Nærland, 2021).

Rapporten *Grenseløs frivillig foreldreinnsats* (Saglie & Seegaard, 2013) gir innblikk i hvordan foreldre i Norge opplever forventninger om frivillig foreldreinnsats – forstått som «ulønnet arbeid/innsats som en omsorgsperson gjør i forbindelse med barns deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter» (Saglie & Seegaard, 2013, s. 10). Rapporten gir innsikt i foreldre flest sin opplevelse av frivillig arbeid, der den organiserte idretten er den største aktøren. Forskerne undersøkte omfang av, og holdninger til frivillig foreldreinnsats, samt hvordan foreldrene opplevde foreningenes forventninger og informasjon om frivillig arbeid. Datamaterialet er en spørreundersøkelse til 1 823 foreldre til barn mellom tre og 16 år. Seks til syv prosent av foreldrene hadde minoritetsbakgrunn. Vi presenterer her de mest relevante funnene i rapporten og hvordan funnene kan være relevante for intervjuene vi har gjennomført med minoritetsforeldre.

Omtrent halvparten av foreldrene var frivillige i idretten, mens litt under halvparten var engasjert i frivillig arbeid i andre foreninger. Flest frivillige arbeidstimer ble lagt ned i idretten. Foreldre som gjør frivillig arbeid kan deles inn i to grupper: De som engasjerer seg et par ganger i året og de som engasjerer seg ukentlig. En tolkning er at den ene gruppen foreldre gjør det de opplever lag og foreninger forventer som et minimum, mens den andre gruppen kjenner på større

ansvar og har mulighet til å være en del av den hverdagslige foreningsdriften. Saglie og Seegaard kaller de sistnevnte «den frivillige kjernetroppen». Fladmoe og kollegaers (2018) gjennomgang av frivillig innsats i Norge fra 1998 til 2017, viser ellers at arbeidsdelingen mellom den frivillige kjernetroppen og de andre har vært nokså stabil. Om lag 70 prosent av det frivillige arbeidet utføres av litt under 20 prosent av befolkningen. Et spørsmål er om vi kan finne igjen dette mønsteret blant minoritetsforeldrene i denne rapporten.

Når det gjelder holdninger til frivillig innsats er et viktig funn i rapporten om grenseløs frivillig foreldreinnsats at *foreldrerollen* er den klart viktigste begrunnelsen for at foreldre engasjerer seg. Foreldrene anser frivillig arbeid som en naturlig del av foreldrerollen, en mulighet til å være sammen med barna og noe mindre viktig at de blir kjent med andre foreldre. Begrunnelser som at frivillig innsats er gøy, kompetansehevende eller å føle at man må gjøre en jobb fordi andre ikke stiller opp er mindre vanlige. Fordi vi fra tidligere forskning vet at minoritetsforeldre generelt deltar mindre i frivillig arbeid i idretten sammenliknet med en del andre områder i sivilsamfunnet, er et viktig spørsmål hvordan minoritetsforeldrene vi har intervjuet forstår foreldrerollen sin i idretten.

Foreldre som hverken deltar eller har intensjon om å delta, begrunner dette oftest med at de ikke har blitt oppmuntret eller spurt av foreningen. De nest vanligste begrunnelsene for å ikke delta er krevende hjemme- eller arbeidssituasjon. Fordi minoritetsforeldre oftere har lavere inntekt, lavere utdanning og flere barn enn majoritetsforeldre er et spørsmål hvordan hjemme- og arbeidssituasjonen henger sammen med muligheter for frivillig innsats for minoritetsforeldrene vi har intervjuet.

De fleste foreldrene i Saglie og Segaaards studie (2013) mente at foreningene har tydelige forventninger til innsats og gir god informasjon om hvordan man kan bidra. De få minoritetsforeldrene som var inkludert i denne studien ser ikke ut til å ha andre opplevelser av informasjonsflyt eller forventninger sammenliknet med etnisk norske foreldre. Foreldre i idretten skiller seg heller ikke spesielt ut fra foreldre i andre frivillige organisasjoner. Rapporten viser at individuelle idretter ser ut til å være noe mindre tydelig på forventninger til frivillig innsats sammenliknet med lagidretter. Dette er noe vi vil se nærmere på blant minoritetsforeldrene vi har intervjuet.

Økonomi som barriere

De siste årene har økonomi som barriere for idrettsdeltakelse fått økende oppmerksomhet. Det er godt dokumentert at ungdom i familier med dårlig råd har begrensede muligheter til å delta i fritidsaktiviteter som koster penger og at foreldrenes sosioøkonomiske status har betydning for om barna deltar i idrett (Andersen & Bakken, 2019). Blant ungdommer i Norge henger de sosioøkonomiske forskjellene i idrettsdeltakelse tydelig sammen med familiens økonomi: Ungdommer som ikke er med i idretten har foreldre med dårligere råd og mindre materielle goder tilgjengelig enn de idrettsaktive (Andersen & Bakken, 2019). De sosioøkonomiske forskjellene handler mindre om kulturell kapital – kunnskapsressursene ungdommene har tilgjengelig i familien – selv om den kulturelle kapitalen også har en viss betydning. Selv om ungdommer fra familier med lavere utdannede foreldre er litt mindre med i idrett, er de økonomiske skillelinjene tydeligere (Andersen & Bakken 2019).

Sannsynlige forklaringer på dette klasseskillet i idretten er flere. For det første øker sosioøkonomiske forskjeller både i Norge og Vest-Europa (Halvorsen & Stjernø, 2021). For barnefamilier i Norge har inntektsforskjellene økt siden 2000, og flere barn av enslige forsørgere og barn med innvandrerbakgrunn er utsatt for vedvarende lavinntekt (Epland & Normann, 2020). Også blant minoritetsforeldre er det stor ulikhet i økonomi. Men det er også slik at minoritetsbefolkningen er overrepresentert blant de som lever med vedvarende fattigdom (Halvorsen & Stjernø, 2021).

Videre endrer også idretten seg. Økende profesjonalisering i idrettslagene i form av flere ansatte og flere ressurspersoner med relevant utdanning (Seippel, 2019) kan bidra til å øke driftskostnader som kan gi høyere medlemsavgifter og et mer kostnadsintensivt idrettstilbud (Oslo Economics, 2020; Seippel, 2010; Strandbu et al., 2017). Profesjonalisering, her i form av både kunnskap og pengebruk, er derfor tosidig. Det kan bidra til en mer kunnskapsbasert tilnærming til inkludering i idretten, men samtidig også til en dyrere idrett der ressurssterke personer i nøkkelposisjoner er fjernere fra foreldre med lite sosioøkonomiske ressurser (Solstad & Bakken, 2020).

Det finnes noen rapporter som har forsøkt å dokumentere kostnadsnivået i idretten. En rapport fra Norges fotballforbund om medlemsavgift, treningsavgift, egenbetaling turneringsdeltakelse konkluderer med at "Hovedinntrykket er at fotball fortsatt er en rimelig aktivitet for barn og unge, men at kostnadsnivået øker både i barne- og ungdomsfotballen". Økningen viser til en sammenlikning med en tilsvarende undersøkelse fra 2011 (NFF, 2017). I rapporten *Økonomi som barriere – kostnader og kostnadsdrivere i barne- og ungdomsidretten* har Oslo Economics (2020) undersøkt kostnader i idretten for ni-åringer og 15-åringer. De samlede kostnadene for idrettsdeltakelsen ligger ifølge Oslo Economics sine beregninger ofte² på rundt 2 650 kroner eller lavere for ni-åringer og omtrent 6 275 kroner for mange 15-åringer alle idretter sett under ett. I fotball, som mange av barna til foreldrene vi intervjuet driver med, ser man omtrent de samme kostnadene. De samlede kostnadene inkluderer treningsavgift og lisenser, medlemskontingent, utstyr og reise-, oppholds- og påmeldingsavgifter til treningsleirer, turneringer og eventuelle andre arrangementer utover ordinære treninger og kamper. Gjennomsnittet ligger et par tusen kroner høyere enn summene som er nevnt over fordi kostnader er høyere og mer varierende i enkelte idrettslag og idretter, deriblant alpint, ishockey og turn. Av disse totalsummene utgjør «variable kostnader» til utstyr og reiser/turneringer hovedandelen. Å ha råd til å ha barna i

² Rapporten skiller mellom *ofte* og *gjennomsnitt* med begrunnelsen at gjennomsnittstallene gir et feilaktig inntrykk fordi noen idretter og noen idrettslag rapporterer om svært høye kostnader.

idretten handler ikke bare om mulighet til å betale treningsavgift. Å ikke ha råd kan også handle om at barna ikke kan være med på alle reiser, ha like bra utstyr eller om å kunne delta selv som forelder på turneringer. Økonomi er derfor også en barriere som ikke nødvendigvis kun rammer de fattigste. Det handler kanskje, med unntak for de fattigste, primært om mulighet til å betale for utgifter som kommer i tillegg. En gjennomgang fra Oslo idrettskrets viste at det var svært stor variasjon i kostnadsnivået mellom klubber, også mellom klubber som tilbyr den samme idretten (OIK, 2018).

I intervjuene med minoritetsforeldrene er vi derfor – i tillegg til treningsavgifter, medlemskap og lisenser – opptatt av hvor mye de må betale for utstyr, turneringer og treningsleirer og opplevelsen av disse utgiftene. Viktige spørsmål er: begrenser foreldrenes økonomi barnas muligheter til å delta på alle aktiviteter i klubben? Opplever de ofte at de som foreldre må holde seg hjemme fra kamper og overnattingsturer for å spare penger? Opplever de den økonomiske belastningen som rettferdig? Hva synes de det er greit å betale for? Hva oppleves som dyrt? Vi vet at idretten ofte blir dyrere gjennom ungdomsårene og foreldrenes manglende muligheter for å dekke kostandene kan være en av flere årsaker til at ungdommer bestemmer seg for å slutte (Espedalen & Seippel, 2021).

Minoritetsforeldre i idretten

Minoritetsforeldres involvering i idretten er lite studert i idrettsforskningen. En oversikt over studier av minoritetsbefolkningens deltakelse i sivilsamfunnsorganisasjoner viser at minoritetsbefolkningen deltar mindre enn majoritetsbefolkningen, og at det er stor forskjell etter landbakgrunn (Eimhjellen et.al 2020). Sivilsamfunnsorganisasjoner dekker et bredt spekter. Vi konsentrerer oss videre om studier som har tatt for seg idrettsorganisasjoner spesielt.

Rapporten *Foreldredeltakelse i flerkulturelle idrettslag* (Carlsson & Haaland, 2006) fra 2006 kartlegger foreldredeltakelse i et utvalg idrettslag i Groruddalen i Oslo og i Drammen. Bakgrunnen for studien var de samme forskernes evaluering av *Idretten storbyprogram* i 2004, der de fikk mange fortellinger fra lagledere om dårlig involvering fra minoritetsforeldre i idretten. Og at det derfor er vanskelig å drive idrettslag i områder med stor andel barn med minoritetsbakgrunn. Seks tilfeldig valgte idrettslag i Groruddalen, og ett i Drammen ble undersøkt. Lag- og klubbledere ble intervjuet om foreldredeltakelse. Til sammen ble foreldrene til 332 barn i alderen 7-16 år kartlagt, fordelt på 21 fotballag og to håndballag. Forskerne konsentrerte seg om lag for gutter og begrunnet dette med at problemstillingene var lite aktuelle på jentesiden siden relativt få jenter med minoritetsbakgrunn driver med idrett. 50 % av barna som ble kartlagt i studien hadde minoritetsbakgrunn. Minoritetsandelen i lagene varierte fra 10 til 94 %.

Økonomi er et av temaene i rapporten til Carlsson og Haaland. Gjennomgangen viser at de fleste foreldre, både fra majoritets- og minoritetsfamilier betaler kontingent og treningsavgifter. Forskerne understreker at dette ikke viser at økonomi ikke er en barriere. Kostnader er et tema som diskuteres i mange sammenhenger og laglederne fortalte om barn som sluttet når kontingenten skulle betales. Laglederne fortalte også om et stort informasjonsbehov fordi mange av foreldrene med minoritetsbakgrunn ikke vet hva kontingenten går til. Et annet tema var *foreldres oppfølging og dugnadsdeltakelse*. Kartleggingen viser at et klart flertall av foreldre med majoritetsbakgrunn stiller på foreldremøter og dugnader og bidrar med transport. Deltagelsen fra minoritetsforeldre var stor for de to yngste aldersgruppene, men mer begrenset for 12- og 16åringene. Når behovet for kjøring øker var det nesten ingen minoritetsforeldre som stilte opp ifølge denne kartleggingen. Når få foreldre kan eller vil kjøre blir det vanskelig å gjennomføre aktiviteten, noe som skapte irritasjon blant laglederne og majoritetsforeldrene som kjørte. Det tredje temaet var å *ta på seg verv som*

trener og lagledere. Kartleggingen viste at av de 32 foreldrene som hadde vært trener eller lagleder og hatt tidkrevende oppgaver var det bare en minoritetsforelder. Av de 30 som hadde noe mindre omfattende oppgaver som assisterende trener eller lignende hadde fire av dem minoritetsbakgrunn.

Forskerne konkluderte med at når andelen barn og unge med minoritetsbakgrunn i et område nærmer seg to tredjedeler blir det vanskelig å opprettholde aktivitet og lag fordi det er utfordrende å få minoritetsforeldre til å ta leder- eller treneransvar. Den ene klubben de hadde valgt fra Drammen viste seg å ha brutt sammen på grunn av mangel på trenere og ledere. De diskuterte hvorvidt det var den høye minoritetsandelen i boområdet i Drammen som hadde bidratt til å utarme rekrutteringsgrunnlaget for ledere og trenere. Forskerne avslutter med å spørre hva en kan gjøre for å unngå at tilsvarende skal skje i områder i Groruddalen. De understreker at det er viktig å opprettholde idrettslag som sivile strukturer i flerkulturelle områder. Carlsson og Haaland advarer mot en løsning med offentlig lønnede trenere og ledere fordi de mener det vil undergrave norske idrettslag som frivillige organisasjoner. Videre kan det gjøre at idretten mister mange av sine positive funksjoner når det gjelder lokal integrasjon generelt, og med tanke på å inkludere innvandrere og flyktninger i det norske samfunnet. I stedet foreslås å bruke offentlige midler til å støtte opp under foreldreinnsatsen. Dette kan handle om informasjonsmateriell på de største fremmedspråkene, bruk av brobyggere med minoritetsbakgrunn som lønnes på timebasis for å informere og motivere minoritetsforeldre. De foreslår også en viss økonomisk kompensasjon for å motivere ungdommer i klubben til å ta på seg treneroppgaver for aldersbestemte lag.

Rapporten *Fotball og frivillighet – foreldredeltagelse i Groruddalen* fra Norges fotballforbund noen år senere (NFF, 2012) pekte på noen av de samme utfordringene. Rapporten tar opp det mange beskriver som en forvitring av frivilligheten i idrettslag i Groruddalen. Det handler om bekymring for at dugnadskulturen skal forsvinne og at det blir for stor belastning for de som har påtatt seg frivillig arbeid i idretten i området. Det pekes også på utfordringen med å rekruttere foreldre med innvandrerbakgrunn. Datakildene er databasen til Norges fotballforbund, informantintervjuer med representanter for klubber i Groruddalen, intervju med fotballkretsen i Oslo og Hordaland og en spørreskjemaundersøkelse sendt til samtlige klubber i Groruddalen. Rapporten konkluderer med at manglende deltakelse blant foreldre med innvandrerbakgrunn er et reelt problem ifølge de intervjuede lederne. Rapporten viser også at fotballtilbudet i bydelen ikke står i forhold til etterspørselen og at dette problemet kan forsterke seg i årene fremover. Rapporten viser at hovedutfordringen for klubbene er at de mangler en overordnet strategi for å rekruttere nye frivillige. Mye av ansvaret ligger på enkeltpersoner, og få personer må håndtere mange oppgaver. Forfatterne oppsummerer at dette er en ond sirkel der få frivillige må gjøre mye praktisk arbeid, og har lite overskudd til å tenke rekruttering.

Ifølge rapporten opplever 85 % av klubbene i Groruddalen manglende foreldredeltagelse som en stor utfordring. 80 % av klubbene mener manglende kunnskap om organiseringen av norske klubber er en barriere for rekruttering av foreldre med minoritetsbakgrunn fordi de mangler kunnskap om frivillig deltakelse og hva det innebærer (s 22). Personlig kontakt og oppsøkende virksomhet har tidligere vært fremhevet som viktig for å rekruttere og beholde frivillige (Nødland og Vassenden 2011). Dette viser seg også i denne studien. Klubbenes erfaring er at rekruttering basert på personlig kontakt fungerer best. 60 % av klubbene svarte at de forsøkte å rekruttere foreldre som er til stede og ser på treninger, og mange rapporterte at dette var en rekrutteringsstrategi som de lyktes med.

Studiene er relevante for oss, men en svakhet er at de er relativt gamle, og inkluderer heller ikke minoritetsforeldre selv som informanter. Vi undersøker hvordan norsk idrett ser ut fra minoritetsforeldre som er involvert i barnas idrettsaktivitet - på ulikt vis.

Norsk forskning om minoritetsforeldre

Noen studier av minoritetsforeldres erfaringer med å oppdra barn i Norge kan være relevante for vår rapport. Rapporten *Foreldreskap og ungdoms livsvalg i en migrasjonskontekst* (Aarset & Sandbæk, 2009) tar for seg hva minoritetsforeldre opplever som utfordrende med å oppdra barn i Norge. Basert på fokusgruppeintervjuer med foreldre fra ulike minoritetsgrupper, finner de at forskjeller mellom minoritetskulturen og majoritetskulturer særlig kretser rundt oppfatninger om barns autonomi og forskjellige normer knyttet til kjønn og seksualitet – som minoritetsforeldre opplever som vanskelig å håndtere.

Friberg og Bjørnset (2019) undersøker i rapporten *Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll* minoritetsforeldres syn på oppdragelse i Norge basert på fokusgruppeintervjuer med foreldre med bakgrunn fra Pakistan, Somalia og Sri Lanka. Foreldrene i utvalget beskrives som i hovedsak eldre og forholdsvis konservative personer. Foreldrene framhever blant annet at det er vanskelig å videreføre viktige kulturelle verdier uten storfamilie og andre kollektiv som støttespillere. De opplever det også som vanskelig at barna blir mer selvstendige gjennom sin oppvekst i Norge enn det de, ut fra tradisjonen de selv har vokst opp i, forventer at barn skal være. Flere av foreldrene forteller også at de opplever at de mangler verktøy i oppdragelsen, siden verken storfamilie, religion eller fysiske disiplineringsformer er tilgjengelige for dem på den måten det var i hjemlandet. Boka *Konflikt, fellesskap og forandring* (Friberg, 2019) er fra samme forskningsmiljø, men med et bredere datagrunnlag. Sosial kontroll er et gjennomgangstema i boka og et av funnene er at minoritetsungdommer som opplever alvorlige foreldrerestriksjoner deltar sjeldnere i organiserte fritidsaktiviteter. Forfatterne understreker at dette gjelder for «et ikke ubetydelig mindretall» av minoritetsungdommene.

Et fjerde bidrag er rapporten *Et iakttatt foreldreskap* (Smette & Rosten, 2019). Smette og Rosten har intervjuet 32 foreldre fra ulike minoritetsgrupper om foreldreidealer. Rapporten viser at foreldrene både trekker på erfaringer fra hjemlandet og samtidig former sitt foreldreskap i møte med majoritetssamfunnets idealer. De fleste av foreldre som selv kom til Norge som flyktningbarn forteller at de ønsker å være foreldre på en annen måte enn deres egne foreldre var. Foreldre som har kommet til Norge som voksne har egen barndom i et annet land som en viktig referanse når de selv blir foreldre. De møter majoritetssamfunnets normer og idealer for barndom og foreldreskap i oppvekstinstitusjoner som barnehage og skole. Disse foreldrene er inspirert av nye foreldreidealer som både speiler globale trender så vel som møter med norske oppvekstinstitusjoner.

Ingen av disse studiene har tatt for seg minoritetsforeldre sitt møte med idretten. En innsikt vi kan ta med oss fra disse studiene er at foreldreskapet formes i et samspill mellom foreldreskapsidealene fra egen opprinnelseskultur og foreldreskapsidealene i Norge. Et tilleggspoeng som er relevant for oss er at den offentlige bekymringen knyttet til at minoritetsforeldre ikke bidrar til dugnadsarbeid og som frivillige gjør at minoritetsforeldre kanskje kan sies å utøve *et iakttatt foreldreskap* i idretten.

Datagrunnlag og metode

Datagrunnlaget i denne rapporten er 19 intervjuer med minoritetsforeldre som har barn i idretten ulike steder på Østlandet og i Nord-Norge. Intervjuene ble gjennomført i løpet av senhøsten 2019, 2020 og januar og februar 2021. Intervjuene ble samlet inn som del av et større prosjekt - *Foreldreinvolvering i ungdomsidretten*³. Av totalt 51 intervjuer var 19 med foreldre med minoritetsbakgrunn. Med minoritetsbakgrunn mener vi her foreldre som er født i et annet land enn Norge.

I dette kapittelet beskriver vi kort foreldrene som har deltatt i studien, hvordan de ble rekruttert, metodevalg og forskningsetiske hensyn som ble tatt i gjennomføring av studien og fremstillingen av resultatene. Vi avslutter med en beskrivelse av hvordan vi har analysert intervjuene.

Utvalget

Vi brukte ulike strategier for å rekruttere informanter. Noen er rekruttert gjennom idrettslag. Andre ble rekruttert ved at vi spurte personer i våre egne nettverk om de kjente til noen som passet utvalgskriteriene for rapporten. Vi benyttet også informantenes nettverk på tilsvarende vis. Utvalgskriteriene var at 1) de skulle ha minst et barn mellom 10 og 18 år som drev med organisert idrett, 2) var født i et annet land og hadde flyttet til Norge⁴ og 3) snakket godt nok norsk til at intervjuet kunne foregå på norsk. Informantene ble rekruttert strategisk med mål om å dekke flere opprinnelsesland.

Rapporten er basert på 19 intervjuer med til sammen 21 foreldre; 13 mødre og åtte fedre. To av disse var foreldrepar. Av disse var 14 gift eller samboere, to bodde ikke sammen og tre var alenemødre (se Tabell 1 for detaljert oversikt over utvalget). De fleste hadde bodd i Norge mellom 10 og 20 år. Korteste botid i Norge var fem år og lengste var 36 år. De fleste foreldrene snakket nokså godt norsk med unntak av én forelder fra Midtøsten som hadde større begrensninger med ordforråd.

Det var også variasjoner i foreldrenes arbeidssituasjon, inntekts- og utdanningsnivå. De fleste (12 familier) hadde en husholdsinntekt på 500 000 – 999 999 kroner før skatt. Fire familier tjente under 500 000 kroner og tre familier hadde en husholdsinntekt på over én million kroner. Til sammenlikning er medianinntekten for husholdninger i Norge 686 000 kroner; for par med barn 0-17 år er den 1 173 000 kroner; og for enslige forsørgere med barn 0-17 år er den 542 000 kroner (SSB, 2021). To tredjedeler av foreldrene i datamaterialet vårt hadde treårig høyere utdanning eller mer mens en fjerdedel hadde videregående skole eller lavere. De fleste var i fullt arbeid, mens to jobbet deltid fordi de studerte ved siden av, fem var arbeidsledige og to var delvis eller helt uføretrygdet. Det var også stor variasjon i hvor omfattende sosialt nettverk foreldrene hadde. Flertallet hadde primært sosial kontakt med folk med annen etnisk bakgrunn enn norsk. Kontakten med etnisk norske var typisk gjennom jobb, skole eller idrett.

Et utvalgskriterium for å delta i studien var at informantene hadde minimum ett barn mellom ti og 20 år som drev med organisert idrett. I tillegg inkluderte vi én familie som kun hadde barn under ti år fordi de var fra et land som var viktig å få med i studien. Antall barn i hver familie varierte mellom ett og fem. Flertallet av barna drev med fotball.

Hva slags utvalg endte vi opp med? En vanlig utfordring i denne typen studier (Tjora, 2017) er at vi ikke vet hva de som av ulike årsaker ikke ville eller ikke kunne la seg intervjuet ville svart.

³ Se <https://www.nih.no/forskning/prosjekter/foreldreinvolvering-i-ungdomsidretten/>

⁴ Mot slutten av intervjuet kom det fram at en av informantene var født i Norge. Vi valgte å beholde han i utvalget vårt fordi han har hatt store delen av barndommen sin i foreldrenes hjemland.

Mange av foreldrene vi har intervjuet er mest sannsynlig mer opptatt av idrett enn en del andre minoritetsforeldre fordi de bruker tid i en hektisk hverdag til å la seg intervju om å være idrettsforelder. Det betyr at foreldre som ikke bryr seg så mye om idretten eller som er negative til idretten mest sannsynlig er underrepresentert i vårt utvalg. Denne skjevheten har vi forsøkt å bryte på ved å spørre informantene om utfordringer andre minoritetsforeldre i informantenes sosiale nettverk opplever i møtet med idretten.

Intervjuene

Intervjuene ble gjennomført på norsk. Vi ønsket å gjennomføre intervjuene ansikt til ansikt, men måtte som følge av nedstenging under koronapandemien gjennomføre 10 av intervjuene med videokonferansetjenesten Zoom. To intervjuer ble gjennomført på telefon uten video etter ønske fra informanten. De andre intervjuene ble gjennomført hjemme hos informantene, i NIHs lokaler eller på informantens arbeidsplass eller studiested. I etterkant ble intervjuene transkribert ordrett. En av foreldrene ønsket ikke lydopptak; her tok vi notater underveis i intervjuet.

I intervjuene hadde vi en bred inngang der vi spurte om arbeid, fritidsinteresser, skole-hjem relasjon og sosiale nettverk. Det har vært viktig å kunne se opplevelser med idretten i lys av familiehverdagen og foreldrenes tidligere erfaringer med fritidsaktiviteter i oppveksten. Videre spurte vi foreldrene om hvordan de opplever å følge opp barnas idrettsdeltakelse. Hensikten med spørsmål rundt idrettsoppfølging var å forstå hvordan de opplever krav og ønsker fra idretten samt hvordan de forstår sin egen rolle som idrettsforelder. Et annet sentralt tema i denne studien er sosial integrasjon. Vi spurte derfor spesielt om hvordan de opplevde foreldremiljøet i idrettslaget til barna sine, hvem de hadde kontakt med og om de følte seg inkludert av trenere og andre med verv i klubben. Andre sentrale temaer var økonomiske kostnader ved idrettsdeltakelsen og hva de opplevde idretten ga barna sine og seg selv som foreldre. Vi har vi i dette prosjektet forsøkt å balansere med spørsmål som fanger opp både positive og utfordrende sider ved å være idrettsforelder. Denne inngangen gir oss et mer helhetlig og nyansert bilde av hvordan det er å være minoritetsforelder i idretten. Intervjuguiden er vedlagt.

Intervjuene varte fra mellom 45 minutter til én og en halv time – de fleste rundt én time. De fleste foreldrene var åpne og delte mange personlige erfaringer. Enkelte var mer tilbakeholdne. I et par intervjuer var foreldrenes språkkompetanse en begrensning. Her ville vi mest sannsynlig fått mer ut av intervjuet hvis det ble gjennomført på informantens førstespråk.

Intervjuene ble gjennomført av Lars Erik Espedalen, Kristina Bennich Grønkjær og Åse Strandbu, som også har skrevet denne rapporten. Vi brukte samme intervjuguide, men det er også noe variasjon i intervjuene avhengig av hvem som gjennomførte intervjuet og hvem som ble intervjuet. Dette er ganske vanlig i kvalitativ forskning. Å tilpasse intervjuet til hver informant gir mulighet for å forfølge problemstillinger informantene løfter frem. Intervjuer gjennomført på denne måten gjør også at man må være påpasselig når man sammenlikner intervjuer slik at man tar høyde for at noen forskjeller skapes av en ulik gjennomføring av intervjuet. Flere intervjuere gir også en mulighet til å diskutere erfaringer fra intervjuer mens datainnsamlingen pågår.

Tabell 1. Demografiske kjennetegn ved informantene

Opprinnelsesland	
Midtøsten	7
Afrika	5
Øst-Europa	3
Nord-Europa	2
Sør-Europa	2
Sørøst-Asia	1
Sør-Amerika	1
Botid i Norge	
5-10 år	2
11-20 år	10
20+ år	9
Geografisk plassering	
Oslo	13
Østlandet (utenom Oslo)	4
Nord-Norge	2
Kjønn	
Mor	11
Far	6
Begge	2
Husholdsinntekt	
Lav (0 – 499 999)	4
Middels (500 000 – 999 999)	12
Høy (Én million eller mer)	3
Arbeidssituasjon	
Fulltid	15
Deltid	1
Arbeidsledig	5
Utdanning	
Videregående eller lavere	5
1-3 års høyere utdanning	10
4-5 års høyere utdanning	6
Barnas alder	
Under 10	18
10-12	13
13-15	13
16-18	5
18+	2
Barnas primæridrett	
Fotball	14
Svømming	7
Innebandy	3
Håndball	2
Basketball	2
Kampsport	2
Ski	1
Skøyter	1
Bryting	1
Antall intervjuer	19

Personvern og anonymisering

Studien er en del av prosjektet *Foreldreinvolvering i ungdomsidretten*⁵ som er godkjent av Norsk Senter for Forskningsdata (NSD). Informantene fikk informasjon om studiens formål, personvern og anonymisering i et informasjonsskriv tilsendt på epost. Alle informantene har samtykket skriftlig til at de har lest informasjonsskrivet og deltar i studien. Én informant ønsket ikke opptak av intervjuet, én ønsket at data ble slettet etter at rapporten er publisert og én ønsket at intervjuet ble gjennomført på telefon. Vi innrettet disse tre intervjuene etter informantenes ønsker. De resterende samtykket til alle opplysninger i informasjonsskrivet. Informantene ble også informert muntlig om innholdet i informasjonsskrivet i forenklet form.

I intervjuene deler foreldrene personlige opplysninger om seg selv, sin familie (spesielt barn) og andre tredjepersoner. Personvern og anonymisering av intervjuer er derfor svært viktig. Det betyr at alle navn i denne rapporten er fiktive. Videre oppgis det ikke nøyaktige geografiske plasseringer utover Østlandet og Nord-Norge. Vi har også justert enkelte personlige historier noe for å gjøre informanten mindre gjenkjennbare der dette ikke har hatt betydning for analysene.

Analyse

Vi har analysert dataene tematisk (Thagaard, 2002). Vi har både har lett etter gjennomgangstemaer i informantenes beretninger samtidig som vi startet analysene med noen temaer utledet fra tidligere forskning, og noen temaer vi mente var dårlig dekket i tidligere forskning.

Fra tidligere forskning tok vi utgangspunkt i to hovedfunn: minoritetsforeldre er generelt mindre aktive i oppfølgingen av barna i idretten, og økonomi oppleves oftere som en barriere for minoritetsforeldre. Vi vet lite fra tidligere forskning om hva minoritetsforeldre verdsetter ved å ha barna sine i idretten. I tillegg er sosial integrasjon et viktig tema fordi idretten ofte tillegges et potensiale som sosial integrasjonsarena for minoritetsbefolkningen. Derfor var vi spesielt opptatt av temaene 1) *syn på idrettens verdi for barna*, 2) *foreldredeltakelse og frivillig arbeid*, 3) *økonomiske barrierer* og 4) *opplevelser av å være inkludert eller ekskludert i idrettslaget*.

Vi presenterer nokså utførlige sitater fra intervjuene. Når deler av sitatet er utelatt, ofte på grunn uvesentlige anekdoter, er dette markert med (...). Der vi for å få fram meningsinnholdet har tilføyd ord i sitatet er dette markert med klamme []. Egennavn som vi måtte ta bort for å anonymisere er erstattet med en generell formulering. Vi har også tatt bort gjentakelser og småord, slik vanlig praksis er (Rapley, 2001), men har valgt å begrense redigeringene til et minimum for å gi et inntrykk av tonen i intervjuene.

Vurdering av datamaterialet

Selv om det er stor spredning i økonomiske ressurser, mulighet til og deltakelse i frivillig arbeid og dugnad i idrettslagene har vi få foreldre i utvalget vårt som kan karakteriseres som fattige. Vi prøvde å rekruttere bredt, men det er som i andre slike undersøkelser de som er mest interesserte i tema og som har tid og kapasitet som velger å delta. Vi vil også minne om at det er foreldre som faktisk har barna med i organisert idrett vi har intervjuet. Ikke foreldre som står helt utenfor den organiserte idretten.

⁵ Se <https://www.nih.no/forskning/prosjekter/foreldreinvolvering-i-ungdomsidretten/>

Vi vil også minne om at intervjuer gjerne preges av hva som er sosialt akseptabelt. Det er vanlig at informanter tilpasser fortellingene sine slik at de passer med det de ser som sosialt akseptabelt, og det de tror intervjuerne ser på som sosialt akseptabelt. Svarene vi får handler om den faktiske foreldreinvolveringen – og er preget av - idealer for foreldreinvolvering. Dette er ikke spesielt for denne studien, men vil også være tilfelle for studiene vi sammenlikner med.

Resultater

Vi presenterer resultatene i fire kapitler som dekker hvert sitt hovedtema: 1. Foreldrenes syn på idrettens verdi for barna, 2. Foreldredeltakelse og frivillig arbeid, 3. Opplevelser av økonomiske kostnader og 4. Foreldrenes sosiale integrasjon i idrettslaget

Foreldrenes syn på idrettens verdi for barna

Et første tema i intervjuene våre er hva foreldrene tenker at idrettsdeltakelsen kan bety for barna. Her spurte vi ganske direkte om hva de mente barna fikk ut av idretten og om det var viktig for foreldrene at barna drev med idrett – og i så fall hvorfor. Vi vet fra tidligere studier at mange foreldre er opptatt av at barn skal drive med idrett. Blant annet sier om lag 80 prosent av norske ungdommer at foreldrene deres vil at de skal være idrettsaktive (Strandbu et al., 2019).

Vi vet fra tidligere studier at majoritetsforeldre ofte oppfatter idretten som en viktig oppvekstarena, og at foreldre først og fremst begrunner dette med at idretten bidrar til å inkludere eget barn i jevnalderfelleskap, at trening bidrar til sunne vaner, holder barn fysisk aktive og at idretten holder barna vekk fra skjerm (Stefansen et al., 2016a, 2016b). Idretten som arena for å dyrke fram en eliteutøver eller styrke konkurransementalitet er sjelden å spore i foreldrenes betraktninger. At idretten holder barna unna uheldige miljøer er heller ikke mye framme i tidligere intervjuer med foreldre til 14 åringer. Det er i hovedsak lite snakk om å frambringe eliteutøvere blant foreldre i norsk idrett, selv om det ikke er helt fraværende (Stefansen et al., 2016a, 2016b). Noen studier peker på et mulig klasseskille der arbeiderklassen er spesielt opptatt av lokal tilhørighet (Eriksen & Stefansen, 2021) og øvre middelklasse og oppover er noe mer opptatt av idretten som prestasjonsarena (Aarseth, 2014). Eriksen og Stefansen analyserer dette som en forskjell mellom idretten som en arena for «fitting in» som er en holdning som er mer utbredt i arbeiderklasseområder mens idretten som arena for å lære seg å «standing out» - fremheve seg selv – er mer utbredt i middelklassen.

Jevnt over ser alle foreldrene vi har intervjuet i denne studien positivt på barnas idrettsdeltakelse. Samtlige foreldre beskriver idrettsdeltakelsen som viktig og verdifullt. De er opptatt av hva barna bruker fritiden sin til og at denne tiden brukes fornuftig. En mor fra Midtøsten forteller om idrettens verdi for sønnen:

Mor: Idrett er jo beste på jord, for dem. Selv om han er liten nå, jeg ser på de ungdommene også, jeg ser de voksne guttene som over 20 år, dem driver med idrett. Dem er veldig sånn ordentlige gutter. Dem er ute fra kriminalitet (...). Dem er veldig sånn selvstendig, god. Veldig sunne, så det er jo veldig godt for samfunnet. Idrett er jo, jeg håper virkelig han kommer å fortsette. Og jeg skal støtte han alt som jeg klarer og kan gi han. Og jeg synes det er veldig sunt, jeg vet ikke hvordan jeg skal forklare...

Intervjuer: Sunne verdier?

Mor: Sunne verdier til samfunnet og så at dem ikke er ute i gate og bare gjøre med, med sånn kriminalitet. Sånne ting. Eller sitte hjemme og bli uten kunnskap, uten ingenting. Sittende hjemme og orker ikke jobb, orker ikke å gå ute, bruke natur. Jobbe, komme i gang, hjelpe folk. (Int. 36).

Denne moren peker på mange positive ringvirkninger av idretten: idretten er oppdragende gjennom å gjøre barna selvstendige og gi dem gode holdninger, idrett holder ungdom unna kriminalitet og andre usunne aktiviteter og lærer de viktige samfunnsverdier som å hjelpe hverandre mener hun. Mange av foreldrene hadde liknende holdninger til idretten.

Foreldrene trekker fram ulike positive verdier idrettsdeltakelsen kan ha for barna. Samlet sett nevner foreldrene fem hovedgrunner til at idretten har verdi for barna: sosialt fellesskap og sosiale ferdigheter (åtte intervjuer), mentale og/eller fysiske helseeffekter (sju intervjuer), drive med en nyttig aktivitet i stedet for å drive dank (sju intervjuer), idretten holder barna borte fra skjerm og stillesitting (seks intervjuer) eller at idretten gjør barna mer hardføre til å møte utfordringer senere i livet (fire intervjuer). Ofte er foreldrene opptatt av et par aspekter ved idretten og det varierte fra informant til informant hva som var viktigst for dem. Figur 1 viser en oversikt over de vanligste verdiene foreldrene vi har intervjuet tillegger barnas idrettsdeltakelse.

Figur 1. Idrettens verdi for barna

I åtte av intervjuene fremheves idrettens sosiale fellesskap. Et sentralt poeng her er ofte at foreldrene ser på idretten som en god treningsarena for sosiale ferdigheter og samhandling. En mor fra et øst-europeisk land forteller om sin 10 år gamle sønn:

Det [at sønnen min driver med idrett] hjelper med å kommunisere med andre, jobbe med grupper og så høre voksen og man kan si: Det er sånn! Han er ofte fornøyd når han møte med trener, kan prate med han om fotball (Int. 47).

Moren setter både pris på idretten som en arena der sønnen kan lære kommunikasjon og samarbeid, samtidig som hun uttrykker et ønske om at han skal lære seg mer respekt for voksne. Basert på hennes øvrige uttalelser i intervjuet kan det virke som hun har noen vanskeligheter med å få sønnen til å høre på henne og andre voksne og hun håper og tror at idretten kan hjelpe til med dette. Denne moren er et typisk eksempel på en forelder som ser en sosialt oppdragende gevinst i idretten. Andre ser idretten som et sted for sosiale fellesskap, først og fremst fordi de ser at barna trives i miljøet. En mor fra Midtøsten med et barn i barneidretten beskriver en typisk samtale mellom henne og sønnen før trening:

Og det er jo godt miljø og han gleder seg til trening. [Sønn:]”Ja, ja, jeg skal på trening”. [Mor:] ”Kanskje det er kaldt i dag. Det blåser skikkelig og sånn”. [Sønn:] ”Er du helt gal, mamma? Vi må gå, jeg må gå på trening (Int. 36).

Moren er positiv til idretten og involvert i krevende dugnadsarbeid, og intervjuet bærer preg av at hun gjør det fordi hun ser at det betyr mye for sønnen. Mange av foreldrene ser idretten som oppdragende i en eller annen form og at idretten gir barna gode vaner.

Idrettens oppdragende funksjon ytres mest av foreldre som har en del idrettserfaring fra oppveksten. Det handler spesielt om å holde barna unna usunne aktiviteter, som å drive dank, skjermaktiviteter og stillesitting, eller at idretten gjør barna mer robuste i møte med fremtidige livsutfordringer. Idrettens bidrag i barneoppdragelsen innenfor disse fire områdene er de tydeligste eksemplene på verdier foreldre tillegger barnas idrettsdeltakelse. Fire av foreldrene nevner eksplisitt at idrett er viktig for å holde barna unna utrygge ungdomsmiljøer eller ikke drive dank i nærmiljøet på kveldstid. En mor fra Midtøsten med tre barn forteller om sin sønn i ungdoms fotballen:

Jeg maser mye at han må gjøre det [gå på trening]. Han er ung, og det er kanskje mye problemer med unge. Vi hører masse problemer på skolen og politiet kommer og på den område. Og han liker ikke noen ganger å dra ut på grunn av noen gutter, så jeg sa at du må bli aktiv og spille noe. (...) Fordi det er ikke bra å bare sitte i PC (Int. 40).

I dette tilfellet og enkelte andre der foreldrene legger mye vekt på at barna skal holde seg unna dårlige miljøer bor familiene i lokalmiljø som de regner som belastede. Det å holde barna unna problemer og kriminalitet har ikke vært så sentralt i tidligere norske studier av majoritetsforeldres syn på idretten (Stefansen et al., 2016a, 2016b). Dette kan både handle om forskjell mellom minoritets- og majoritetskultur, men også om bomiljøer og sosioøkonomiske forhold. Minoriteter bor oftere i lokalmiljøer med mindre ressurser og det å holde barna unna utrygge miljøer kan derfor være mer relevant for dem enn for majoritetsforeldre i tryggere oppvekstområder. I tillegg kan dette handle om minoritetsgutter som særlig utsatte for negative stereotyper (Rosten, 2017). Dette kan være noe foreldre også er oppmerksomme på.

Fire av foreldrene nevner eksplisitt at idretten gir barna viktige ferdigheter til å møte livets utfordringer når de blir eldre.

Ja jeg synes det er veldig, skaper karakter (...) etterpå du får på en måte bedre i livet. Hvis man taper så man opplever at å nei det gikk ikke så bra og så man må gå videre i livet. Det skjer ting, ikke sant. (...) Det skaper at man er sterkere også. Man spiller når det regner og når det er alle værforhold så det også gjør man er sterkere synes jeg, mentalt også (Int. 50).

Flere andre foreldre er også inne på at idretten gir ungdommen noe å gjøre, disiplinere og lærer dem å respektere voksne. Slike oppdragende verdier i idretten er noe oftere nevnt av minoritetsforeldrene vi har intervjuet sammenliknet med det som er rapportert fra tidligere forskning på majoritetsforeldre.

Foreldrene vi har intervjuet er derimot ganske like majoritetsforeldre i synet på skjermtid og stillesitting. Mange av foreldrene var opptatt av at idretten er bra for fysisk og mental helse og et viktig virkemiddel for å begrense skjermtid og stillesitting. Sju av foreldrene nevner helseeffekter og seks av foreldrene nevner eksplisitt at de synes barnas tilgang til skjerm/teknologi er usunt og utfordrende å håndtere som foreldre. Positive helseeffekter nevnes gjerne som en selvfølgelighet i en bisetning, mens idrett som en aktivitet som begrenser og motvirker negative effekter av skjermtid ofte løftes opp som svært viktig. En far fra Midtøsten med tre idrettsaktive barn forteller om sine to minste:

Jeg maser litt (...) fordi jeg vil at denne skjermtid skal bli mindre. Barna har jo veldig med tid til overs fordi de jobber jo ikke. Norge er et kaldt land og det er mye mørkt og kaldt og sånn og da er det mange barn som helst vil være hjemme. Og klart når du er hjemme så blir det mye skjermtid. Tv eller spill (...) Det er det jeg vil at når de går ut så blir det et par timer borte fra skjermen og det er det. Og så er det klart at fysisk aktivitet er jo utrolig viktig for hele kroppen (Int. 44).

Flere av foreldrene nevner at de av og til eller ofte må mase på barna for å få de ut på trening i stedet for å sitte foran skjerm. Som i utdraget over slenges helse på nærmest som en tilleggssetning slik det også gjøres i en del andre intervjuer. Dette kan tyde på at de fleste av foreldrene som nevner helse ser det som ganske åpenbart at det å drive med idrett er helsebringende.

Idretten som et mulig karriereprosjekt for barna er et tema som ligger noe mer implisitt, men likevel er til stede i måten en del foreldrene forstår og snakker om idrett, og som er tydeligst i to av intervjuene: Et foreldrepar fra et afrikansk land har tre sønner som spiller fotball. Familien er svært opptatt av profesjonaliteten i fotballkulturen i andre land som de savner i Norge. Far har vært trener i en norsk klubb. Han opplevde stor forskjell mellom sin egen trenerfilosofi som var mer åpen for ferdighetsbasert differensiering og trenerfilosofien til andre sentrale voksenpersoner i klubben som han beskrev som mer preget av likhetsidealer. Han er inspirert av treningsopplegg fra England:

Far: Treningsmetodene i England er annerledes enn her. Altså engelskmennene elsker fotball. Fotball skal være som et slags yrke for dem. Så når de trener, de gjør som de beste, altså de synliggjør ikke det, men de grupperer de beste også får de et annet treningsoppsett enn de som [bare] prøver seg. Her i Norge er det mer inkluderende, ikke sant. Derfor, noen barn, når de blir litt eldre så gir dem opp fotball. Du ser noen er veldig teknisk gode, men fordi alle skal være inkludert her, skal ikke du bare... Det er det jeg syns er litt synd, ja, fra mitt ståpunkt.

Moren følger opp:

Mor: For alle er ikke samme, nei. (...) Det er nødt til å være at noen er bedre til å spille fotball, noen er bedre på ski og noen er, ja skjønner? Så hvis de som har talent ser at de trenger mer, så de må skille de. De som er interessert, men de er ikke så flinke, de trenger litt tid. Vi må gjøre i stand og få de til å bli bedre. Men de [i idrettslaget] gjør ikke sånn, så (Int. 16)

Foreldrene uttrykker gjennom intervjuet et ambivalent forhold til det de ser som den norske idrettsmodellen. Selv om de er opptatt av inkludering og at alle barn skal ha mulighet til å delta, forteller de også om noen utfordringer i møte med det de ser som likhetsidealer i idretten i Norge. De beskriver sine egne barn som lovende og gode spillere som satser høyt. Foreldrenes ønske om å hjelpe barna mot proffdrømmen deles ifølge foreldrene også av barna selv. Dette intervjuet gir innblikk i en familie som står i spenn mellom det de ser som norsk idrettskultur og egne oppfatninger om idrett for barn. Far har i mange år vært svært involvert som trener og har hatt et engasjement som strekker seg langt utover egne barn. Han ser idrettens som en viktig arena for sosial inkludering av barn og understreker at idretten har betydd mye for barna – også utover læring av idrettsferdigheter. Samtidig understrekes proffdrømmen og tilrettelegging for læring av idrettsferdigheter for de beste som svært viktige i hans idrettsengasjement og noe mangelfullt i norsk idrett.

Et annet eksempel er en far som mangler nettverk fra sitt eget hjemland i Norge. Han setter veldig pris på idretten som en sosial integrasjonsarena for sin datter der hun kan være en del av et miljø, få venner og ha mye sosial lek og kontakt som ikke nødvendigvis handler om idretten i seg selv. Samtidig er han også opptatt av å legge til rette for at datteren skal hevde seg i sin idrett:

Far: Jeg startet å konsentrere oss om å profesjonalisere henne og tok henne til tennis. Hun gikk der i to år. Jeg tok henne til [hjemlandet] og vi startet å gjøre henne profesjonell. Men problemet var først at jeg var ikke fornøyd med [tennisskolen hun gikk på i Norge]. Jeg snakket med dem og de sa at hun er liten. Jeg sa at det er ikke sånn som i [fotballaget til sønnen] eller [tennisklubber i ressurssterke områder].

Intervjuer: Hva var det du ikke likte?

Far: Hun kommer på trening og hun mister tid, hun lærer ikke. (...) I to år var det bare en gang kamp. For når jeg ser [sønnen som spiller fotball], hver uke reiser han og har kamp, cup og masse ting. Og jeg ser henne, hun går på trening, tilbake, trening, tilbake. (...). Det går ikke. Barna må bli involvert i konkurranse. Sport er konkurranse, sport og konkurranse (Int. 17).

Intervjuet viser en langt mer tydelig profesjonalisert og eliteorientert forståelse av barne- og ungdomsidretten enn det som kommer frem i studier av majoritetsforeldres syn på idretten. Dette kan tolkes på flere vis. Minoritetsforeldre kan ha mindre sosiokulturelle hemninger i å prate om toppidrettsambisjoner enn det majoritetsforeldre har uttrykt i tidligere studier. Vi kan ikke utelukke at forskjellen handler om talemåter mer enn reelle forskjeller mellom minoritets- og majoritetsforeldre. Det er likevel helt tydelig at denne faren var misfornøyd med mulighetene i Norge for å gjøre datteren god i tennis når han tok henne med til hjemlandet for å få et bedre treningstilbud.

Samtidig er det grunn til å reflektere over om ikke noen av de samme spenningene som trekkes opp her også finnes ellers i norsk idrett. Hvordan idrett for barn og unge skal organiseres er omdiskutert og særlig i ungdomsidretten er det tydelige spenninger knyttet til dette spørsmålet (Strandbu, Stefansen, Seippel, & Smette, 2021). De to minoritetsforeldrene vi har presentert her sammenlikner sine oppfatninger om idrett med det de oppfatter som typisk for norsk barneidrett. Disse to foreldrene deler et bilde av den organiserte barne- og ungdomsidretten som preget av likhetsidealer og veldig i tråd med intensjonen med barneidrettsbestemmelsene. Det er ellers verdt å merke seg at de fleste vi har intervjuet ikke uttrykker en slik skepsis til det de ser som den norske

barneidrettsmodellen. De to vi diskuterer nå er særlig skeptisk til det de ser som manglende differensiering i norsk idrett. Det er ikke sikkert at denne beskrivelsen av norsk barne- og ungdomsidrett er helt treffende.

Et annet poeng, særlig for den ene faren, er at det som verdsettes i den norske idretten er *annerledes* enn hva de skulle ønske, for eksempel knyttet til ulike *spillertyper* i fotball. Uavhengig av om disse «kulturtolkningene» som disse informantene trekker opp egentlig er treffende kan slike oppfatninger gjøre at noen svært idrettsinteresserte foreldre som kunne bidratt som trenere kanskje holder seg tilbake fra å engasjere seg. Den ene faren, som selv har vært trener, forteller om disse spenningene mer som interessante observasjoner, ikke som hinder for han.

Oppsummert: Foreldrene vi har intervjuet er gjennomgående opptatt av at idrett er bra for barna. De peker spesielt på at idretten holder barna i aktivitet, minsker tiden barna bruker på skjermaktiviteter og i tillegg er oppdragende. I all hovedsak harmonerer dette med funnene fra studier av majoritetsforeldre.

På to punkter skiller minoritetsforeldrene i denne rapporten seg noe fra tidligere studier av majoritetsforeldre. Selv om minoritetsforeldrene ikke ser det som sannsynlig at barna deres vil bli toppidrettsutøvere er mange tydeligere på at det hadde vært stas for dem om barna gjorde idrettskarriere: «Alle mødre vil det», sier en mor fra et afrikansk land. De er også tydeligere på at de er stolte av barnas idrettsprestasjoner. Dette er i tråd med en svensk studie som fant at fotballgutter med minoritetsbakgrunn var mer ambisiøse enn fotballgutter med majoritetsbakgrunn (Peterson, 2000), samt en nyere norsk studie som også antyder høyere idrettslige aspirasjoner blant minoritetsungdom (Espedalen & Seippel, 2021). Men det er uklart om forskjellene vi finner handler om at minoritetsforeldre faktisk er mer ambisiøse på vegne av sine barn, eller om denne forskjellen handler om at majoritetsforeldre er mer forsiktige med å uttrykke slike forhåpninger. Likevel kan nok denne forskjellen være til stede i idrettslagene dersom minoritetsforeldre også her prater mer åpent om idrettsambisjoner på vegne av sine barn enn majoritetsforeldre gjør. Den andre forskjellen til tidligere studier av majoritetsforeldre er vektleggingen av at idretten holder barna borte fra utrygge og dårlige miljøer. De fleste av disse minoritetsforeldrene bodde i mer belastede bydeler. Vektleggingen av idrettens rolle i å holde barna borte fra utrygge miljøer kan derfor like gjerne handle om bosted og sosioøkonomisk status som at det er relatert til kulturell bakgrunn.

Foreldredeltakelse og frivillig arbeid

Intervjuene handlet også om foreldres oppfølging og engasjement i idretten, om verv, dugnader samt oppfølging på trening og kamp. Denne delen dreide seg både om hva de involverte seg i og hvordan de opplevde krav og ønsker om oppfølging fra idretten. Vi spurte også om deres fortrolighet med den norske organiseringen av idretten og kom i den forbindelse inn på deres egne erfaringer fra idrett som barn. Videre spurte vi om de kjente til andre minoritetsforeldres erfaringer med deltakelse og frivillig arbeid i idretten.

Vi vet fra tidligere studier av majoritetsforeldre at de som har erfaringer fra idretten i egen barndom har en viss fortrolighet med den norske dugnadsmodellen. Og at positive erfaringer fra egen idrettsaktivitet i oppveksten gjør at de ønsker å legge til rette for at barna skal ta glede i de samme opplevelsene. Samtidig er det viktig å være klar over at mange foreldre som involverer seg i barnas idrettsaktivitet ikke har vært idrettsaktive selv. Selv om heller ikke alle majoritetsforeldre kjenner den norske modellen for organisering av barneidrett (Stefansen et al., 2016a, 2016b), har de

gjerning en viss forståelse av at idretten holdes i gang av frivillig arbeid og dugnad. Et annet poeng fra tidligere studier er at idretten er en arena der foreldre har innpass, de kan se barna sine i ulike situasjoner og at idretten kan være et samlingspunkt for familien. Kjennskap til den norske idrettsmodellen og opplevelser av innpass i idrettsfellesskapet er derfor viktig å kartlegge i analysene under.

Familiehverdagen med barn i idretten

Før vi går inn på dugnader og frivillig arbeid trengs det en påminnelse om hva vanlig oppfølging av barn i idretten innebærer. Opplevelsene til en mor fra et afrikansk land gir et innblikk i familiehverdagen til en del av foreldrene vi har intervjuet. Hun er positiv til idretten og synes det er viktig at barna får drive med det de har lyst til.

Både hun og mannen har fulltidsjobber. Mor tar i tillegg utdanning på deltid og mannen jobber turnus, ofte kveld og helg. De har tre barn på 14, 10 og 7 år som alle driver med idrett. 14-åringen er med på organisert svømming én dag i uken og et lavterskel fotballtilbud organisert av en lokal aktør utenfor idretten én dag i uken. 10-åringen trener fotball to dager i uken og svømming én dag i uken, og 7-åringen deltar i organiserte idrettsaktiviteter tre ganger i uken. I tillegg kommer seriekamper for den mellomste én dag i uken. Totalt skal barna på åtte aktiviteter fra mandag til fredag. Barna, spesielt den yngste, må følges til en del av treningene og seriekampene. På spørsmål om hva hun tenker om tidsbruken svarer hun:

Ja, vi bruker mye tid. Vi bruker mye tid, og det er noe som alltid hindrer deg i å gjøre andre ting. Man må jo prioritere. Vi bruker 4-5 dager i uken, og de trener på forskjellige dager, så nesten alle dager har vi noe å gjøre.

Hun beskriver hvordan en vanlig dag ser ut:

Så fort vi kommer hjem må de få litt mat i seg og da må vi planlegge hvor skal de hen og hvem som skal bli med. Og de dagene jeg er alene, er det litt mer krevende fordi noen ganger må jeg ta med begge guttene. Hun [eldste] klarer seg selv og er alene hjemme når hun ikke har noe å gjøre, men når det gjelder han som er 10, når han har fotball, så må jeg ta med den minste også. Det er de dagene som er litt vanskelige. Når mannen min er hjemme, så blir enten han med eller jeg, og en av oss er hjemme med de andre. Etter trening kommer vi hjem og da er det middag og leggetid. Hele dagen er fylt av ting, det er ikke en tid vi bare sitter og slapper av.

Intervjuer: Skulle du ønske at det var færre treninger for eksempel?

*Mor: Jeg skulle ønske at de hadde samme dag og samme tid [*latter*]. Det hadde vært lettere (Int. 14).*

Utdraget viser hva som kreves av vanlig idrettsoppfølging med tre barn der ingen av barna er med på satsingsopplegg. Det illustrerer også noen utfordringer, blant annet ugunstige arbeidstider som gjør at mannen ikke kan bidra og utfordringer med barnepass når mannen ikke er der. For å forstå utfordringer og muligheter med å bidra i dugnadsarbeid er dette en viktig bakgrunn – som gjelder både for minoritetsforeldre og majoritetsforeldre. Dugnadsdeltakelse må forstås i lys av vanlig tidsbruk på oppfølging og kjøring i idretten og hver enkelt forelders livssituasjon.

Tre tilnærminger til frivillig arbeid og dugnad.

Før vi går inn på hvordan våre informanter forholder seg til dugnader og frivillig arbeid minner vi om noen ulike betydninger av begrepene dugnad og frivillig arbeid. Frivillig arbeid dekker et bredt spekter av engasjement; fra å gjøre det mest nødvendige – for eksempel kiosk- eller hallvakt, til å delta i aktiviteter som skaper ekstra inntekter til klubben eller laget. Også det mest krevende engasjementet – verv som trener, lagleder eller liknende inngår i frivillig arbeid. En kan skille mellom det som kreves av alle foreldre – «vanlig frivillig arbeid», ekstra innsats på dugnader der foreldre kan velge å stille opp eller ikke, samt det å ta på seg verv. I tillegg kommer transport for egne og andre barn til trening og konkurranser. I intervjuene er begrepene dugnad og frivillig arbeid brukt litt om hverandre. Noen informanter bruker dugnad både om ekstra innsats knyttet til enkeltaktiviteter, og om vanlig «obligatorisk frivillig» arbeid tilknyttet laget.

Foreldrene vi har intervjuet kan deles inn i tre grupper av foreldre: de som bidrar lite, de som deltar på vanlig dugnadsarbeid, og de som engasjerer seg ekstra i frivillige verv. Figur 2 viser hvorfor foreldrene i vårt datamateriale deltar eller ikke deltar i frivillig arbeid.

Figur 2. Involvering og frivillig arbeid

Involvering	Forklaring
«Den frivillige kjernetropen» Verv som lagledere, trenere, osv.	<ul style="list-style-type: none">• Sterk idrettsinteresse• Sosialt ansvar• Plikt – ingen andre kunne ta jobben
Deltar i vanlig frivillig arbeid	<ul style="list-style-type: none">• Selvfølge «hvis barna vil spille så må vi støtte»• Men: en del usikkerhet, lite informasjon, skjønner først ikke hvordan idretten er organisert
Deltar lite eller ikke i det hele tatt	<ul style="list-style-type: none">• Lite fleksibel arbeidstid• Omsorgsansvar (aleneforeldre), problemer med norsk språk• Usikkerhet, lite informasjon

Den første gruppa består av foreldre som sier de deltar lite. De har ulike fortellinger om hvorfor de ikke deltar. En del nevner utfordringer i familien som gjør at de ikke kan delta. Dette handler gjerne om lite fleksibel arbeidstid, at de er aleneforsørger og/eller har mange barn. Enkelte nevner også

helseutfordringer. Et eksempel er en mor som forteller at hun ikke kan delta på dugnader på grunn av familie- og jobbsituasjon. På spørsmål om hun deltar på dugnader forklarer hun:

Mor: Ja, jeg har ikke vært noe i den. Fordi jeg har liten barn og jeg var på kurs og jeg drar ikke tidlig. Jeg må bli [kiosk]vakt [i idrettslaget] for eksempel. Noen gange jeg sa unnskyld, jeg kan ikke fordi jeg var på jobb så andre kan ta den fra meg. Så jeg var aldri på vakt nei. Og de ikke spør meg.

Intervjuer: Tror du det er greit eller har du en fornemmelse av at noen ikke liker det at du ikke gjør...

Mor: Nei, de vet at jeg kan ikke.

Intervjuer: Så de aksepterer det?

Mor: Ja, (...) og de vet at mannen min er syk og kan ikke passe på barn og jeg har en liten barn jeg kan ikke ta med i vakten. Så de sier det går greit, de kan gjøre det (Int. 40).

Denne moren løser dugnadsutfordringene ved å dra nytte av at hun har et sterkt sosialt nettverk i lokalmiljøet som kjenner til familiesituasjonen hennes. Hun forteller at både til trening og kamp får hun hjelp av andre foreldre i idrettslaget: «de er hjelpsom hvis for eksempel jeg har ikke bil de bare ringer meg: «Hvis du vil ha [sønnen] med oss vi har en plass». (...) De hjelper. Ja. Alle hjelper hverandre”. (int. 40).

Et annet eksempel er en familie fra et østeuropeisk land med langt mindre sosialt nettverk som har flyttet til et nytt sted. De forteller om lite informasjon om dugnadsarbeid fra klubben. De forteller også at de ikke er så godt inkludert i sosiale fellesskap med de andre foreldrene, mor kunne ønske at hun var mer inkludert. Koronasituasjonen har gjort det enda vanskeligere.

Intervjuer: Ønsker du å være med på dugnadsaktiviteter?

Mor: Jeg kunne ha tatt noe, men ikke sånn trene barna. Bare litt sånn ekstra ved siden av. For eksempel hvis det er kamp vi kunne for eksempel lage noe kake eller komme med kaffe eller noe sånn, men da er det kanskje vanskelig.

Intervjuer: Vanskelig å gjennomføre for klubben? Eller for deg?

Mor: Ja, nei for meg. Hvis det har vært sånn dugnad og informasjon til alle så det er mye lettere enn bare jeg dukker ikke opp med kaffe med kaffe (...)

Intervjuer: Er det noe klubben kunne ha gjort annerledes for å gjøre det lettere for deg å være med på dugnad?

Mor: Ja kanskje sendte meg info til foreldre.. (Int. 50).

Noe liknende forteller en annen mor fra et østeuropeisk land om. Hun har to sønner i barneidretten og forteller at hun «vil gjerne bli og hjelpe hvis de trenger», men at det er lite informasjon fra klubben:

Det er litt dumt du vet fordi hvis man har god informasjon det er mye lettere å hjelpe ikke sant (Int. 47).

Sitatene fra disse to mødrene viser et viktig poeng som går igjen i flere intervjuer: Dette er foreldre som ikke er så engasjert i idretten, de kan tenke seg å bidra litt, men de savner informasjon om dugnadsarbeidet fra klubben. Det er også tydelig fra disse sitatene og mange av de andre intervjuene vi har gjort at en del av foreldrene har utfordringer med norsk språk. Selv om ingen av foreldrene selv nevner språk som en barriere mot å delta i dugnader, anser vi det som godt mulig at språk også kan oppleves som et problem i kioskvakter og annet dugnadsarbeid. I fotballklubben er for eksempel kioskvakter på interne arrangementer i regi av klubben vanlig flere ganger i året. Dette er dugnader som av og til gir reduserte treningsavgifter for de foreldrene som deltar.

Sett under ett viser intervjuene at foreldre som ikke deltar i dugnadsarbeid forklarer dette med flere forhold: lite fleksibel arbeidstid, omsorgsansvar for barn og eller kronisk sykdom i familien, lite informasjon om dugnadsarbeid eller dugnadsarbeid de synes er vanskelig å gjennomføre. Enkelte foreldre opplever alle disse utfordringene, noe som gjør det vanskelig å bidra på dugnad selv om de kunne tenke seg å bidra om forholdene lå bedre til rette.

Den andre gruppa er foreldre som forteller at de deltar en del på nødvendig dugnadsarbeid, men som ikke har tatt på seg verv i klubben. De deltar aktivt i typisk dugnadsarbeid som kioskvakter og salg av dopapir og sokker og har pragmatisk forhold til dette: De ser gjerne perspektivene til både de svært ivrige foreldrene og de som ikke deltar og opplever selv at dugnad er nødvendig, men også slitsomt. Utfordringene med dugnadsarbeidet for foreldrene i denne gruppa går primært på det å være alenemor til flere barn eller salg av ulike produkter som oppleves som unødvendig, fremmed, eller ubehagelig. På spørsmål om hva hun tenker om dugnadsarbeid svarer en svært idrettsinteressert mor:

Mor: Mannen min og jeg vi tar den ansvar og selger. Det er ikke stort da, det må vi gjøre: Hvis barna vil spille så må vi støtte det synes jeg. (...) Men på andre siden vi betaler jo treningsavgift og klubb og medlemskap og alt. Det er litt vanskelig med dugnadsoppgaver noen ganger. Vi kunne ikke selge så da måtte vi betale de penger: Så da tenker vi kan staten ikke støtte litte gran med treningsavgift? Det kan staten, kommune ta ansvar for (Int. 46).

En alenemor fra et øst-europeisk land forteller:

Mor: Dugnader var rart for meg det må jeg si (begge ler). Ikke med tanke på sånn okay du steker vafler eller. Mer sånn du skal selge toalettpapir og du må kjøpe det eller du må ikke, men man bør det og så må du finne kunder og så må du betale for det på forhånd. Og hvis du selger så er det greit fordi da mister du ikke penger, men hvis ikke så sitter du med (ler) mange doruller. Jeg tenkte dette er jo veldig rart (ler) Og ja, [nå] jeg er jo vant til det og kjenner jo okay sånn fungerer det. Greit jeg aksepterer det (Int. 49).

De tre utdragene forteller om særtrekk med norsk dugnadskultur som kan oppleves fremmed for en del minoritetsforeldre, spesielt for de med utfordrende økonomi eller arbeidssituasjon. Å selge dopapir, eller andre former for salgs-dugnad, er trolig ubehagelig også for mange majoritetsforeldre. Et tilleggspørsmål for de med dårlig råd er at de kan ende opp med varer de verken trenger eller har økonomi til å betale uten at det smerter. Det kan være lett å trekke seg unna når dugnadsarbeidet

oppleves som ubehagelig, rart, tid- og kostnadskrevende, og unødvendig. En del av foreldrene beskriver også at de savner informasjon og dialog om dugnadsarbeid og noen mener også at stat og kommune kunne bidra mer.

Den andre tydelige utfordringen handler om det å være alenemor.

Mor: Alle dugnader, hallvakter, alt som skjer der foreldrene må stille opp det går kun på meg. Av og til så tenker jeg: Åh igjen! Men jeg stiller jo opp (...) av og til så er det vakt fra klokka 9 til klokka 15 på ettermiddagen og så steker jeg [vafler] alle de timene [ler]. Og så skikkelig irriterende fordi mens jeg gjør det så spiller dattera mi og jeg vil gjerne også se på... (...) Det er litt for mye av og til.

Intervjuer: Hva kunne ha gjort det bedre for din del tror du? Hva skulle klubben ha gjort for eksempel?

Mor: Føler meg veldig ansvarlig for å stille opp hvis jeg veit at andre også stiller opp, men jeg kunne jo ha tenkt meg at det å ha den komforten at hvis jeg faktisk ikke kan (... Jeg er kun en og de [andre foreldrene] er to ikke sant. At man har den følelsen at det blir forstått og akseptert at jeg kan kanskje sette inn en annen gang. Altså, det går jo veldig mye på kommunikasjon. Det sies ikke så ofte at du har lov til å si at det ikke passer. Det er mer sånn forventning at dugnad det er vakt.

Intervjuer: Fordi det kommuniseres fra klubben at det forventes at man møter opp?

Mor: Ja og så sitter du med den appen der du leste hele tida " Vi mangler folk, og hvem som stiller opp? " Til slutt da stiller du opp så presser deg selv. Og etterpå så tenker du hvorfor jeg alltid stiller opp, hvorfor andre kan ikke gjøre det? (Int. 49)

Sitatet peker mot en mer generell utfordring i livssituasjon og dugnadsarbeid vi ser i en del av intervjuene. Foreldrene opplever manglende forståelse fra – og dialog med – klubben rundt egen livssituasjon; enten de er alenemødre, har mange barn, eller lite fleksibel arbeidstid. Noen foreldre løser dette ved å få hjelp fra eget sosialt nettverk som kan ta trykket av dugnaden. Andre løser det ved å trekke seg unna. Få foreldre i vårt datamateriale sier at de tar disse utfordringene direkte opp med klubben.

Den tredje gruppa består av de som tar på seg ekstra verv som trenere eller lagledere eller er spesielt mye involvert i det frivillige arbeidet ellers. De er en del av det Fladmoe og kolleger (2018) kaller «den frivillige kjernetroppen». En del av denne gruppa er idrettsengasjerte foreldre som har hatt trenerroller i laget til barna sine. En far er trener for datterens innebandylag (Int. 42), og flere fedre har vært fotballtrenere. I tillegg er det også en gruppe foreldre – spesielt mødre – med andre verv i klubbene. Mens fedrene i trenerrollen gjerne beskriver et brennende sportslig engasjement, forklarer disse mødrene at de i stor grad opplever det som et sosialt ansvar de må ta fordi ingen andre gjør det – i likhet med de to alenemødrene ovenfor.

Moren fra et afrikansk land som ble beskrevet i innledningen av dette kapittelet illustrerer de engasjerte mødrene godt. Både moren og faren har laglederroller på barna sine lag. De har tre barn

som alle trener et par ganger i uka. Hun og mannen var i utgangspunktet lite interessert i idrett, men opplever at idretten har verdi for barna. På spørsmål om hvorfor hun ble lagleder svarer hun:

Nei, jeg hadde ikke lyst, men det var ingen som ville bli, så jeg måtte bare ta det ansvaret. (...). Det er en grei rolle å ha. [Klubben] er jo en foreldredrevet klubb og det er en del av, hva kan jeg si, man må være villig til å gjøre en innsats så lenge ditt barn går der (Int. 14).

Hun forteller senere i intervjuet om arbeidet som hører med laglederrollen:

Det er litt arbeid. Litt krevende. Det mest krevende er når man deler ut dugnader, at det er ikke alle som er villige til å ta de vaktene de får. Det er litt mer klaging og sånn.

Videre forteller hun:

Jeg husker den siste dugnaden jeg skulle dele, så var det for eksempel en forelder som var alenefar og hadde barna hos seg den helgen. Og det var veldig tidlig, det var en søndag kl. 7. Og da var det sånn: «nei, det er ingen transport der jeg bor nå». Han bor litt langt unna. Og da er jo det forståelig at det var litt krevende, og da måtte noen andre ta det.

Intervjuer: Så dere prøver å finne andre løsninger?

Mor: Ja, vi prøver å finne andre løsninger. Stort sett er lagledere og trenere litt unntatt å ta dugnader, men de gangene hvor jeg ser at det ikke er folk, så tok jeg hele tiden. Det gjelder også [mannen hennes] som er laglederen vår, han gjør det, han tar vakter. Det er ikke sånn at vi trekker oss fordi vi har den jobben, vi deltar. Men jeg kan også forstå de som er alene, som har aleneansvar, så kan det være litt mer krevende. For eksempel en som har to yngre barn og er alene med tre barn, så tar jeg hensyn og sier ok hvis de ikke kan. Eller foreldre som er på jobb i helgene og som sier at de skal jobbe og som egentlig skulle være med, da blir det litt vanskelig.

Intervjuer: Opplever du at de andre foreldrene synes det er greit? At noen må ta flere dugnader fordi noen ikke alltid kan? Er det en forståelse for det?

Mor: Det har ikke vært mye, men jeg føler at noen klager litt hvis det blir veldig.. Noen har nevnt, men det har ikke vært så mye (Int. 14).

Denne moren forteller at hun har god dialog med foreldre som opplever dugnader som vanskelige og lar aleneforeldre slippe dugnad hvis det er utfordrende å kombinere med omsorgsoppgaver. Samtidig forteller mange av foreldrene med utfordrende livssituasjon at de savner kommunikasjon med klubben om dugnader. Foreldrene som opplever manglende dialog om dugnadsarbeid forteller at de ofte trekker seg unna og ikke bidrar. Et par foreldre forteller at de bidrar, at det er slitsomt og utfordrende og at de synes det er vanskelig å gi beskjed om at det er vanskelig. Derfor er det nok heller ikke lett for lagledere å vite hvem som har utfordrende livssituasjoner og trenger fleksibilitet i dugnadsbidrag når få av disse foreldrene sier fra om utfordringene sine.

To av fedrene vi intervjuet hadde tidligere vært trenere for lagene til sønnene sine. De har begge et sterkt engasjement for fotball, bidrar med kjøring og henting og har sønner som er gode i fotball. Selv om de har sluttet som trenere tar de gjerne med egne og andre barn uorganisert for å lære de fotball. En av dem forklarer at han har fått en viss avsmak etter å ha vært trener i den organiserte idretten.

Far: Min tankegang på fotball var ikke den samme som de

Intervjuer: Hvordan var det annerledes?

Far: Dem så litt ned på meg, tenkte kanskje når jeg får det til så kan alle få det til (...) Jeg hadde ikke papir og sånne ting. De tenkte kanskje jeg ikke er forberedt (...) Men jeg har alt her [peker på hodet sitt]. Jeg har trent med trenere som har høy utdanning. (...) Så jeg kan fotball inn og ut og vanligvis jeg har ikke den norske måten [penn og papir] (Int. 45).

I denne farens beskrivelser ligger «riktig» kompetanse og kursing som et relevant bakteppe. Med profesjonalisering av idretten, forventninger om kompetanse og idealer for hvordan treninger skal gjennomføres, er ikke trenerens praksiskunnskap fra hjemlandet vurdert som god nok. Dette illustrerer at formelle og uformelle kompetansekrav for å ta på seg trenerverv kan være en barriere for innvandrere. Faren forteller også at han opplevde at hans «fotballfilosofi» ikke ble verdsatt av de andre foreldrene:

Far: Barn skal lære å beherske ball først..(...) Du må kunne drible med ball før du kunne gjort noe annet og det skjønte ikke foreldrene. De aktivitetene jeg dreiv med - de skjønte ikke oppgavene. Altså du må ta imot ball og sentre ball. Og det sliter til og med Norge på høyt nivå med - å beholde ballen på laget (Int. 45).

Begge fedrene har i utgangspunktet et sterkt ønske om å bidra frivillig med fotballkunnskapene i en trenerrolle, men de forteller at de opplever egen fotball- og idrettsfilosofi som noe ulik norsk fotball- og idrettstenking. Fedrene kan begge beskrives som godt integrerte med fast fulltidsarbeid i mange år og et stort sosialt nettverk. Begge er opptatt av at både de og barna har et godt sosialt nettverk og blir integrert i samfunnet. Samtidig opplever de situasjonen sin forskjellig. Den sistnevnte faren opplever å utøve et «iaktatt foreldreskap». Han sier at andre foreldre «så litt ned på meg» og at de ikke anerkjente hans kompetanse. Den andre faren følte seg helt klart anerkjent.

Et foreldrepar forteller om sine erfaringer fra et lag der de mener konkurranse får for liten plass:

Far: De tapte, de tapte, de tapte. Foreldrene, trenene de sa: «nei, nei det går [bra], det er ikke så viktig å vinne nei. Det er viktig å spille og konkurrere ikke noe. Det er ikke så viktig å vinne.» For meg det var feil. Det er feil at de skal si det til barna

Mor: Det guttelaget tapte alle kamper alltid.

Far: Det er ikke noe motivasjon ikke sant. «Vinne, ikke vinne, det er akkurat det samme». Det er ikke det! Hvis en trener lærer sine grupper til å si «ja, vi kan!» [banker i bordet]. «Dere kan!» Ja så selvfølgelig barn og gutter som de [blir] enda bedre. Ja, men når gjelder: «nei det er ikke så viktig å vinne, det er ..barn spiller». Det var engang som jeg har tanker om å trene disse barn ikke sant. Når jeg hørte den kommentar så tenkte jeg å nei (lar hånden falle på bordet) orker ikke å [gå]

mot strømmen ikke sant. Fordi ja jeg har en andre mentalitet når det gjelder konkurranse og trene. Det går på barna ikke sant, det skjer at fler av de vil ikke spille fotball eller trene eller tar til andre sted, andre sport.

Intervjuer: Så du tenker at det at man gjør sitt beste og yte sitt beste det kan være motivasjonsskapende?

Far: Ja, ja, det er veldig viktig. Å lære å vinne ja.

På spørsmål om han tror han er den eneste som har den holdningen til idretten eller om han tror det er andre som har samme tanker forteller han om en annen far med søramerikansk bakgrunn:

Far: Han var fotballtrener i sitt hjemland og han tenkte å trene og lære og vise teknikker og sånt. Men etter han hørte den måte å tenke av foreldrene om bare ha det gøy og ikke noe lekse, det er ikke noe viktig å vinne så: «hvorfor jeg skal kaste [bort] tid for meg og lære barn sånn og sånn. For det er ikke noe gøy, det er ikke noe viktig å vinne» [ler].

Samlet sett har de fleste av de «dugnadsintensive» foreldrene stor idrettsinteresse og er opptatt av idrettens sosiale felleskap for barna. Det er også noen av disse foreldrene som ser på det som en plikt å ta lagledervervet når ingen andre kan og gjør det selv om de ikke har spesielt lyst.

Oppsummert: Vi har skissert tre hovedtyper involvering i frivillig arbeid: De som (nesten) ikke deltar, de som deltar i vanlig dugnadsarbeid som kioskvakter sokkesalg, og de som tar på seg verv som lagledere og trenere og er en del av hverdagsdriften i klubben. Disse tre typene involvering er trolig ikke bare typisk for minoritetsforeldre, men kunne også vært en beskrivelse av majoritetsforeldres involvering i idretten. Vi har ikke et datamateriale som egner seg til å si noe om hvor utbredt de tre tilnærminger er i henholdsvis minoritet- og majoritetsbefolkning.

Foreldre som (neste) ikke deltar i frivillig arbeid forklarer at det skyldes omsorg for mange barn, arbeidstid som ikke lar seg kombinere med dugnad, og mangelfull informasjon fra klubbene. Enkelte peker også på helseutfordringer. I tillegg er dette ofte foreldre med lavere norskspråklige ferdigheter som kan indikere at norskkunnskaper også spiller inn. Disse foreldrene har også varierende forståelse for frivillighetskulturen. Noen uttrykker at de mener offentlige myndigheter burde bidratt mer. Foreldre som deltar i vanlig frivillig arbeid som kioskvakter og salg til inntekt for klubben ser derimot på frivillig arbeid som en selvfølge for å støtte barnas idrettsdeltakelse. Samtidig peker flere av disse foreldre på at det var en overgang å bli vant til frivillighetskulturen i Norge da de først kom inn i idretten, spesielt salg av ulike varer til inntekt for idrettslaget. Flere av disse foreldrene har også et ønske om mer informasjon fra idrettslaget og tettere dialog med klubbens ressurspersoner om planlegging og fordeling av det frivillige arbeidet. Blant de som påtar seg trenerverv er dette utelukkende fedre med en sterk idrettsinteresse i vårt datamateriale. Disse fedrene opplever tidvis en viss frustrasjon med norske likhetsidealer der de skulle ønske det var mer rom for differensiering basert på ferdighetsnivå.

Vi snakket også med foreldrene om andre minoritetsforeldres erfaringer, om de tror det er vanskelig for andre minoritetsforeldre å delta i det frivillige arbeid i klubben. De fleste forklarer i tråd med det vi allerede har vist, at omsorgsansvar for mange barn, ugunstig arbeidstid samt dårlig informasjon fra klubben er sentrale utfordringer. Noen peker også på norskspråklige ferdigheter som en barriere. Samlet sett kan dette tyde på at selv om norsk språk og kunnskap om

frivillighetskulturen er noe som enkelte mangler, er det også en sosioøkonomisk dimensjon som handler om ugunstige arbeidstider.

Håndtering av kostnader til barnas idrettsaktiviteter

Kostnader som barriere for idrettsdeltakelse har vært mye diskutert de siste årene. I 2017 ble et nytt punkt lagt til *Idrettens barnerettigheter*: «Alle skal få være med på leken. Alle barn har rett til å delta i idrett uavhengig av familiens økonomi eller engasjement. Barn har rett til å være i et inkluderende idrettsmiljø uten utstyrs- eller kostnadspress»ⁱⁱⁱ. Det er rimelig å anta at det kom med i kjølvannet av debatten rundt økende kostnader i idretten.

En rapport fra Oslo Economics (2020) har kartlagt hvor mye idrettsdeltakelsen til 9-åringer og 15-åringer koster ved å spørre idrettslag og foreldre. Det finnes også en kartlegging fra Norges fotballforbund (NFF, 2017). Vi vet fra tidligere studier av majoritetsforeldre at økonomi kan være en barriere for idrettsdeltakelse (Andersen & Bakken, 2019; Bakke, Solheim, & Hovden, 2016; Espedalen & Seippel, 2021). Fattige foreldres strev for å dekke utgifter til fritidsaktiviteter er undersøkt i tidligere studier som viser at foreldre strekker seg langt og ofte prioriterer barns fritidsaktiviteter (Bakke, Solheim, & Hovden, 2016). Siden minoritetsfamilier er overrepresentert blant familier med dårlig råd er kostnader for idrettsaktiviteter spesielt relevant for denne gruppen. I tillegg er det en tydelig gradient i idrettsdeltakelse i henhold til familiens økonomi i Norge (Andersen & Bakken, 2019): Det er altså ikke slik at kun de fattigste slutter med idrett fordi de ikke har råd. Økonomi som barriere handler også om betalingsmuligheter og prioriteringer oppover i samfunnslagene.

Det finnes lite kunnskap om hvordan foreldre fra ulike grupper opplever kostnadene. I intervjuene spurte vi derfor foreldrene om kostnadene forbundet med egne barns idrettsdeltakelse og om foreldrenes opplevelse av kostnadene. For å få en utfyllende kostnadsbeskrivelse spurte vi nokså detaljert om medlemsavgift, treningsavgift, utgifter til relevant utstyr, mat på kamper og turneringer, turneringsavgifter, turneringer med overnatting, antall treningsleirer og turneringer og en del andre vanlige utgifter i barne- og ungdomsidretten i løpet av et år. I tillegg spurte vi foreldrene om hvordan de opplevde at andre foreldre på laget og i informantenes sosiale nettverk håndterte kostnader knyttet til idrettsaktiviteter.

Overslag over kostnader

Hovedvekten av foreldrene vi intervjuet, 14 av 19, hadde barn som spilte fotball. De oppga at medlemskontingent og treningsavgift vanligvis kostet til sammen 3000-3500 kroner. Den minste totalsummen for medlemskontingent og treningsavgift var cirka 2000 kroner og det dyreste var en mor som oppga at hun betalte 5000 kroner for datteren sin som gikk i sjuende klasse samt et foreldrepar som oppga at de betalte 9000 kroner i ungdomsfotballen. Det var lite snakk om betalte ekstratreninger eller ekstra betaling for å delta i satsingsgrupper i intervjuene våre. Det kan ha sammenheng med at flere av de vi intervjuet bodde i lokalområder med lite ressurser eller på mindre plasser der det var få satsingsgrupper. Der ekstratreninger var et tilbud, var dette dekket av treningsavgiften.

Av utstyr var det fotballsko vi snakket mest om. Prisene på fotballsko lå mellom 500 og 3000 kroner. Flere foreldre nevnte at de forsøker å kjøpe billige fotballsko fordi sko skiftes ut ofte ettersom barna vokser, og særlig for de eldste barna var det behov for ulike type fotballsko. Vanlig pris lå på rundt 700-1000 kroner eller litt lavere. Foreldrene så vanligvis behov for å kjøpe nye sko en

gang i året. Drakter var ofte inkludert i treningsavgiften, mens strømper, leggskinn, treningsdress og treningstøy gjerne kom som ekstrautgift.

Turneringskostnader lå på rundt 1 500 kroner for mange av foreldrene. Få hadde barn som var med på lag som deltok på turneringer med overnatting. Noen fikk dekket turneringer eller samlinger med penger fra lagkasse. Et eksempel var et idrettslag som dro til Sverige på en treningsleir med mange årskull opp til 12 år. Idrettslaget var fra et lokalområde i Norge med stor variasjon i nasjonaliteter og sosioøkonomisk status. Dette var et veldrevet og stort idrettslag med ressurser til å utvikle ordninger som kan dekke utgifter til reiser, både gjennom større dugnadsressurser og bedre økonomi. En foreldredrevet klubb i et annet lokalområde med mindre ressurser løser derimot utfordringen knyttet til utgifter ved å ikke dra på større turneringer. En far som tidligere var trener, forklarer:

Far: Det er en grunn til det. Det kan jeg forsvare klubben for. For klubben er ikke sånn større klubb. Og det er stort sett foreldredrevet klubb. Så hvis myndighetene kunne i hvert fall gi ekstra tilskudd så kunne jeg tenkt at dem kan reist ut av byen. Og særlig til Norway Cup og sånn også. De har jo ingen lag som skal stille opp til Norway Cup. Nå må de betale. Før så hadde vi Oslokassa som lagene brukte. Da hadde vi lag som hadde gratis [deltakelse]. Men nå må de betale, så du ser at det er ikke mange som deltar. Og jeg synes det er veldig, veldig trist. (Int. 16).

Kostnader og muligheter til å delta varierer altså også mellom klubber – ikke bare på individnivå. I det siste tilfellet slipper foreldrene å bruke penger på dyre turneringer, men det betyr også at laget ikke får deltatt på turneringer, illustrert her ved at de heller ikke har råd til å dra på Norway cup. Dette viser hvordan kostnadsreducerende tiltak kan redusere forskjeller innad i klubben, men samtidig virke ekskluderende ved at foreldrene ser at barna ikke får vært med på større cuper som mange andre lag i Norge er med på.

Noen få intervjuer skilte seg ut med høyere kostnader, gjerne knyttet til turneringer med overnatting og satsningsopplegg i ungdomsfotballen. I de få tilfellene laget dro på turneringer til utlandet, bl.a. Danmark og Spania kunne én turnering til utlandet i året koste mer enn alle andre samlede utgifter til fotball. Moren til en 16 år gammel gutt som spilte på kretslag anslo at utgifter til utstyr og treningsavgift var omtrent 4000 kroner for et år. Fire til fem turneringer kostet cirka 2000-3000 kroner hver i tillegg til en treningsleir med samlet utgift på 10 000 kroner. Familien har en samlet inntekt på omkring 800 000 kr i året. En far nevner også turneringer i ungdomsfotballen som en betydelig utgift: Én treningssamling i utlandet som kostet cirka 10 000 kroner, ble ikke gjentatt året etter fordi flere av foreldrene klagde på utgiftene, samt at fire-fem turneringer eller treningsleirer i Norge lå på cirka 1 500 – 3 000 kroner hver. Denne typen utgifter er karakteristisk for de av foreldrene vi intervjuet som har ungdommer med fotballambisjoner som er over gjennomsnittlig flinke i fotball.

Funnene fra våre intervjuer samsvarer nokså godt med undersøkelsen fra Oslo Economics (2020) om kostnader i barne- og ungdomsidretten. Når det gjelder de grunnleggende utgiftene til medlemskap, treningsavgift og utstyr forteller foreldrene i intervjuene om sammenliknbare utgifter i både barne- og ungdomsidretten. Medlemskap og treningsavgift i ungdomsfotballen, blant våre informanter, ligger vanligvis i underkant av 3000 kroner, men varierer fra 2000 til 5000 kroner. Utgifter til utstyr ser også ut til å ligge på mellom 1000 og 3000 kroner i året som er sammenliknbart med rapporten fra Oslo Economics. Utgifter til turneringer ligger på rundt 1 500 kroner i begge rapporter. De tilfellene da kostnadene er høyere er fra ungdomsidretten.

Noen av foreldrene hadde barn som drev med individuelle idretter: fem foreldre hadde barn som drev med svømming i tillegg til annen idrett. Noen få hadde barn som drev med ski, bryting, thai-boksing, karate eller badminton. Dette var idretter som kostet noen tusen kroner mer i året sammenliknet med lagidrettene og som opplevdes som spesielt dyrt for foreldrene. Noen foreldre hadde også barn som tidligere hadde drevet med tennis, svømming eller ski, men som hadde sluttet fordi det var for høye kostnader. Ettersom de fleste av barna til foreldrene vi intervjuet drev med lagidretter gjør vi ingen overordnet presentasjon av kostnader i de individuelle idrettene. Et viktig funn er likevel at mange av foreldrene med barn i individuelle idretter opplevde disse idrettene som dyre, og flere hadde tatt barna ut av disse idrettene eller i enkelte tilfeller funnet andre rimeligere alternativer.

Hvordan oppleves og håndteres kostnadene?

Vi fant gjennom analysene at familiens økonomi hadde stor betydning for hvordan foreldrene opplevde kostnadene. Vi deler foreldrene i tre grupper etter husholdsinntekt – altså samlet inntekt for mor og far før skatt. Medianinntekten for husholdninger i Norge før skatt ligger på 686 000 kroner; for par med barn 0-17 år er den 1 173 000 kroner; og for enslige forsørgere med barn 0-17 år er den 542 000 kroner (SSB, 2021). Dette vil altså si at dersom foreldre samlet sett tjener i underkant av 1,2 millioner kroner før skatt (medianinntekten) og bor sammen eller har delt omsorg for barnet vil det være omtrent like mange foreldrepar i Norge som tjener mer enn dette paret som det er som tjener mindre.

Vi har delt foreldrene i våre intervjuer inn i tre grupper; foreldre med en husholdningsinntekt under 500 000 kroner (fire familier), foreldre med en husholdningsinntekt mellom 500 000 kroner og 1 million kroner (tolv familier) og foreldre med husholdningsinntekt over 1 million kroner (tre familier).

Figur 3. Opplevelse av kostnader i idretten

Vi presenterer først hvordan husholdninger med inntekt på 500 000 – 1 million kroner opplever kostnader i idretten fordi denne gruppen illustrerer både variasjon og noen gjennomgående temaer i opplevelser av kostnader. Deretter vil vi vise hvordan opplevelsen av kostnader i denne gruppen skiller seg fra de fire husholdningene som tjener mindre enn 500 000 kroner. Til slutt kommenterer vi kort hvordan de tre foreldrene som har en husholdningsinntekt på mer enn 1 million kroner forholder seg til kostnader. Figur 3 viser en forenklet oversikt over hvordan foreldrene i vårt datamateriale opplevde kostnadene.

Blant foreldre med en samlet inntekt på 500 000 til 1 million kroner er det en del forskjellige fortellinger om hvordan de opplever kostnadene. Disse fortellingene henger gjerne sammen med om de har barn i en individuell idrett eller lagidrett, om de har barn i ungdomsfotballen som er med på satsningsopplegg og overnattingsturer og delvis om foreldrene tjener nærmere 500 000 eller nærmere 1 million. Foreldrene i denne inntektsgruppen legger seg på et kostnadsnivå de kan håndtere. Dette kostnadsnivået utelukker i noen tilfeller en del dyrere individuelle idretter og begrenser antallet idretter barna kan drive med, men gir fortsatt barna et visst handlingsrom til å velge mellom idretter. Det er sjelden at foreldrene prater om idrettskostnader som noe u håndterbart som tar penger bort fra andre sentrale poster i familiebudsjettet.

Tydeligst er kanskje skillet mellom opplevelsen av kostnader i *lagidretter og individuelle idretter*. Fire av de tolv foreldrene gir uttrykk for at de opplever lagidretter barna er med i som rimelige. Tre av foreldrene har barn i ungdomsfotballen og én har et barn i ungdomsbasketballen. De har alle yngre barn i barneidretten. Samtidig bor alle tre foreldre med barn i fotballen i områder med høy andel lavinntektsfamilier og minoritetsbefolkning. Idrettslagene drives gjerne billig og reiser lite på cuper. En far forklarer:

[Bydelen] jobber veldig hardt mot å få barn i aktiviteter. Det er veldig, veldig billig. Problemet er at [bydelen] er ikke den bydelen som har høyt utdannet folk som bor her. Det er lavt lønnsinntekt her. Så kommunen har egentlig hjulpet

veldig mye, altså de har gitt oss veldig mye ressurser. At alle barn kan få mulighet til å delta på treninger. Noen treninger er nesten gratis. Og de vil liksom at barna får den mulighet og det er vi veldig heldige og skal være takknemlige for at både kommune og de som jobber veldig hardt at barna får den muligheten (Int. 44).

Samtidig forteller flere av foreldrene som opplever ungdomsfotballen som rimelig at de har tatt barna ut av individuelle idretter fordi det koster for mye i lys av det de synes de får igjen. En far fra Midtøsten forklarer hvorfor han tok datteren ut av en tennisklubb hun var med i:

*Jeg vet at tennis er dyrt og jeg klarer å betale og jeg kan jobbe mer. Jeg skal investere i jenta, men lærere må være ansvarlige for å utvikle henne. (...)
[Treneren] har full jobb der. Fra morgen til kveld. Og jeg tror, jeg vet ikke, jeg vil ikke snakke om det, men vi var ikke fornøyde der.*

(...)

*Tennis er sport, som alle vi vet, det er for rikfolk, ikke sant. Det er alle millionærbarn og alle millionærer, hvorfor tennis beste skoler er [i ressurssterke bydeler]. Og disse barna, de vinner. Og min datter fra [en bydel med mindre ressurser], hvis jeg kjører henne hver dag, det skal ikke hjelpe. Det er smart, du må tenke, du må bruke dine muligheter hvor du bor, også reiselengde er viktig. Du må ikke bruke en time til å kjøre, du mister tid du må bruke til trening. (...)
Men hvis jeg visste at min jente får profesjonell bra trening, jeg kan jobbe for det og investere i den (Int. 17).*

Kostnad/nytte-vurderingen kommer tydelig frem i det faren forteller. Det er en samlet vurdering som inkluderer både treningstilbud, økonomisk kostnad, reisevei, og et klasseperspektiv som bærer preg av oss og dem (rikfolkene). Utgiftene i seg selv oppleves som høye, men ikke uoverkommelig for denne faren der familien har en samlet inntekt mellom 500 000 og 600 000 kroner. Denne familien skiller seg noe ut med tanke på synet på kostnader, særlig i lys av husholdsinntekten. Familiens villighet til å betale kan ha sammenheng med at foreldrene er svært interesserte i idrett. De ser det som veldig viktig at barn driver med idrett, både for å utvikle idrettsferdigheter og for det sosiale.

En far fra Sør-Amerika og mor fra Norge har en tolv år gammel sønn som driver med svømming og en yngre datter som spiller fotball. Intervjuet illustrerer igjen et skille mellom lagidretter og individuelle idretter:

*Mor: Fotballen har vært en veldig rimelig idrett for det har vært liksom 1000 kr per barn i året så det har vært veldig rimelig. Fotballen var en sånn stort sett foreldredrevet klubb og det ikke var noen ansatt. Og fotballske det er jo kanskje liksom en per sesong og så det har ikke vært så mye. Hun har overtatt etter storebror også så det har ikke vært noen dyr investering i fotballen egentlig. (...)
Men jeg synes at det har mye penger å betale for svømmingen.*

På spørsmål om prisene har gjort at de har vurdert å ta barna ut av svømming forteller de:

Mor: Nei, nei.. nei! Sånn har det ikke vært, for jeg tenker eller i alle fall i starten så tenkte jeg det.. det var litt sånn verdt det at dem lærer seg å svømme bra. Og det har vi råd å betale. Men flere ulike idrett med den summen per måned... Det hadde vært litt, det tror jeg kanskje ikke vi hadde gjort (Int. 41).

En mor fra Midtøsten har barn i samme alder og legger seg på en liknende linje. Datteren på 13 spiller basketball og spilte fotball frem til hun var 11. Sønnen som er i tidlig skolealder er med på fire idretter, blant annet langrenn. Sønnen har byttet til en skiklubb der utgiftene er mindre og der hun opplever at han får mer igjen for pengene hun betaler. Fotballaget datteren sluttet på reiste på en del turneringer. Datteren fikk være med på noen cuper, men ikke alle. Moren opplever ikke kostnadsnivået til cuper som vanskelig fordi det er frivillig om barna er med eller ikke.

Foreldrepårene ovenfor justerer kostnadsnivået gjennom tiltak som å arve utstyr, vurdere hvor mye de får igjen for pengene de bruker og hvor mange idretter barna er med på. De gir begge uttrykk for at det går relativt greit og ingen av disse foreldrepårene har spesielt dårlig økonomi selv om de ligger i den nedre halvdel av husholdsinntekter blant barnefamilier i Norge. Samtidig forteller en far om sitt syn på foreldre som ikke sender barna på turneringer:

Det er også noen som ikke sender barn her, det er frivillig. Det koster mye penger. Som jeg sier, du må ville det. Noen gange så tenker jeg [når jeg] hører politikere de prater, de veit ikke hva de prater om. (...) For barn som spiller på et lag og et lag skal reise ... Andre barna kan ikke være hjemme! Det må det være en løsning egentlig for det

Denne faren er oppgitt over kostnadsnivået i idretten og ser dette som en utfordring for samfunnet generelt. Han savner en politisk prioritering av idrett for alle. Samtidig mener han at foreldre må strekke seg langt for å legge til rette for at barn skal kunne drive med idrett:

For de er litt dumme og vil ikke bruke penge på barna sine. Da må det finnes en system hvor de barna blir med på å oppleve å reise. For det også er morsomt på tur. (...) For det er en kultur i Norge (Int. 45).

Flere foreldre med en del økonomiske ressurser peker på at deltakelse på turneringer er frivillig og at man fortsatt kan være med på laget selv om man ikke har råd til å dra på de dyreste turneringene. Likevel vil vi tro det kan oppleves som ekskluderende for barn som ikke får deltatt på slike turneringer ettersom turneringer ofte er sosiale begivenheter som er viktige for inkludering i fellesskapet i laget. Selv om det ikke nødvendigvis er et krav om å delta på slike turneringer, kan det å ikke ha råd til å delta svekke tilknytningen til laget.

Et viktig poeng i kostnadsvurderinger rundt barnas idrettsdeltakelse er informasjonen foreldre har tilgang på for å gjøre denne vurderingen. En mor som er lagleder i et idrettslag, ble spurt om foreldre fikk informasjon om at de kunne jobbe dugnad og slippe å betale deler av treningsavgiften:

Ja. Det er ikke alle som får denne informasjonen, men de som ønsker, får det. Men når du får faktura, det står ikke mye om hva man gjør eller om man kan ta dugnader istedenfor. Jeg vet ikke hvordan vi hørte om det. De første årene har vi betalt, men etter hvert så ordnet vi med at vi, vi har jo to gutter og må betale i juni, og da er det den tiden vi planlegger ferie og alt (Int. 14).

Det var svært få av foreldrene som nevnte at de kjente til støtteordninger for de som ikke kan betale for fritidsaktiviteter.

Foreldre som har barn i ungdomsidretten er i våre intervjuer noe mer tydelige på at idretten er veldig dyr. Et gift samboerpar der begge jobber fulltid i omsorgsykker forteller om utgifter til tre sønner i ungdomsfotballen:

Far: Det koster forferdelig det utstyret som man skal kjøpe. Ja det koster. Noen sko koster 1000 kroner, over 1000 kroner, ikke sant. Så det koster ja.

Intervjuer: Vet dere sånn cirka hvor mye?

Far: Jeg har ikke total oversikt, det har jeg ikke. For jeg bare kjøper og ferdig med det. Ja det er det ja. Men det koster (Int. 16).

Foreldreparet har problemer med å gi et overslag over utgifter til tre barn som spiller fotball. Faren synes det er dyrt, men «lukker øynene» og betaler det det koster. Det illustrerer et viktig poeng: De har god nok råd til at de ikke trenger å ha full oversikt over akkurat hvor mye de bruker, men opplever samtidig at utstyr er veldig dyrt. Foreldrene i dette intervjuet forteller videre at de både synes at det å ha det riktige utstyret er viktig for barna, og at de ser det kan være vanskelig for foreldre å styre dette. Samtidig viser de til et eksempel på tiltak i laget – bestemt av laglederen – om at det ikke skal være lov med en bestemt type sko som er spesielt dyre. Og de er opptatt av at det kan være vanskelig for andre foreldre, selv om de selv håndterer utgiftene.

Selv om fotball er blant de rimelige idrettene, oppstår det i flere av intervjuene et dilemma mellom barnas ønske om å ha «de beste» fotballschoene, foreldrenes ønske om å gi dem godt utstyr og foreldrenes parallelle ønske om å begrense utgifter. Det er tydelig fra våre intervjuer at fotballscho og utstyr i andre idretter oppleves som en viktig del av det å holde kostnader nede, spesielt når man har flere barn i idretten, som mange av foreldrene vi intervjuet har. Tiltak der en lagleder setter en makspris på fotballscho er et eksempel på én måte fotballen kan gjøres mer tilgjengelig og inkluderende.

Flere av foreldrene med inntekter på 500 000 til 1 million kroner har erfaringer med at barna er en del av et satsningsopplegg og/eller drar på turneringer med overnatting gjennom året. Mange synes dette er en belastning på økonomien, illustrert nedenfor av en far fra et afrikansk land med tre barn i ungdomsfotballen:

Barna mine, de er på talentcamper i Hamar to ganger i året og de har vært på Drammen (...), reiser til Skien. Der bor jeg på hotell, det er mye penger, så økonomisk sett så ikke bare bare. Jeg bruker mye penger hvert år på barna mine. (...) Hver gang de skal på en turnering så koster det mellom 1 000 kroner og 1 500 på hver av dem. Det er fire-fem ganger [i året].

(...)

Han eldste som var til Spania da kostet det 12 000 for han. Jeg var ikke med selv (...) Heldigvis at noen foreldre klaget etter det og da sluttet laget vårt å ha Spania (Int. 45).

Faren og hans kone har en samlet inntekt som ligger rett under millionen. Utdraget illustrerer at selv for foreldre som ligger rundt midten på inntektsskalaen i Norge kan satsningsopplegg, turneringer og utenlandsreiser være utfordrende.

En familie med en sønn som blir tatt ut til kretslag og en del andre satsningsopplegg gir uttrykk for at de ikke hadde hatt råd til å betale dersom sønnen ikke hadde fått en avtale der

idrettslag eller krets dekker utgiftene. Samtidig ønsker familien at idretten får mer støtte fra staten. Denne familien har en husholdsinntekt på rundt 800 000 kroner. Moren som er uføretrygdet og svært idrettsinteressert forteller:

DANA cup, alle [i familien] drar ikke sant. Alle turneringer blir vi med, jeg og mannen min og jenta mi, alle fire. Det koster jo en del da på overnatting og mat og alt. Noen ganger over fem tusen bare til oss og så kommer jo pluss til han rundt 2000, 3000 og sånn da (...) Han har vært på fire-fem turneringer (...) [i løpet av] ett år (Int. 46).

Vi ser, ikke overraskende, svært tydelige forskjeller mellom barne- og ungdomsidretten når det kommer til opplevelsen av kostnader. Turneringer med overnatting og treningssamlinger som drar opp kostnadene er stort sett tilhørende ungdoms fotballen i våre intervjuer.

Blant foreldre som ligger nærmere 500 000 kroner i husholdsinntekt er opplevelsen av at idretten er dyr vanligere. Prioriteringene blir strengere både på kostnader og tidsbruk. En far med to idrettsaktive barn på 18 og 15 og en inntekt på cirka 600 000 kroner forteller at han ønsker mer støtte fra staten:

Det er litt vanskelig når de begynner bli store da fordi det blir litt mer sånn utstyr, dem skal på klubb og sånn og det koster. Så de sier fotball det koster mye penger. Jeg synes ikke det er riktig på et land som Norge med masse ressurser og penger og rike folk at de ikke satser på ungdommer. Det skulle vært en veldig liten, bare en symbolsk beløp egentlig slik at de fleste får mulighet til å trene og fullføre. Det er mange som sliter på grunn av det, fordi det koster jo (Int. 43).

Flere av foreldrene trekker fram at det burde være et offentlig ansvar å bidra til at kostnadene i idretten holdes nede. En mor fra et afrikansk land forteller for eksempel at idretten ikke koster noe i eget hjemland, men at i Norge må de jobbe dugnad og betale mye i treningsavgift. Lite kjennskap til økonomiske støttesystemer eller hva som kreves av betaling og oppfølging i idretten nevner også flere informanter som et problem. Opplevelser av at staten ikke støtter opp om idrettsdeltakelsen, eller erfaringer med gratis idrett i eget hjemland, kan gi et inntrykk av at man bærer alle kostnadene selv som forelder og en urettferdig økonomisk belastning på grasrota. Ønske om større offentlig bidrag nevnes i flere av intervjuene. Samtidig er det viktig å påpeke at flere av foreldre vi intervjuet også er oppmerksomme på offentlig støtte til idretten.

Blant foreldre som tjener under 500 000 kroner er idrettskostnader svært utfordrende. Flere av foreldrene er i en vanskelig livssituasjon både økonomisk og med tanke på formell kompetanse og jobbsøking, men har ønsket og greid å beholde barna i idretten inntil videre. Disse foreldrene er spesielt interessante, både med tanke på hvilke utfordringer det faktisk medfører å støtte barnas idrettsdeltakelse med lavinntekt og med tanke på hvordan de har håndtert de økonomiske utfordringene.

Totalt intervjuet vi fire foreldre med en samlet husholdningsinntekt på mindre enn 500 000 kroner. To av foreldrene var gift, mens to var alenemødre. Tre av foreldrene var fra Midtøsten, mens én alenemor var fra et afrikansk land. Alle fikk støtte fra NAV. Samtlige foreldrene ga uttrykk for at det var veldig utfordrende å betale for barnas idrettsdeltakelse. Samtidig var de også opptatt av at barna skulle ha det de trenger av utstyr og delta på turneringer for å være en del av laget og de

strakk seg langt for å kunne dekke dette. En alenemor fra et afrikansk land med tre barn i barnefotballen og ett i ungdomsfotballen forteller om utgifter til fotballsko:

Ja, vi må betale dem, det er dyrt, men vi må betale det om du vil ha nyeste sko eller de fineste sko, de har sett på andre og sånn. Det er litt vanskelig, men nå vi betaler (ler) Vi kjøper mye utstyr (Int. 51).

Denne moren forteller at et par fotballsko koster mellom 1 000 og 1 500 kroner. Dette er en høyere pris for fotballsko enn enkelte andre foreldre med romsligere inntekt betaler. Den andre alenemoren har kun ett barn, men dette barnet går til gjengjeld på en vinteridrett og en sommeridrett som krever mer kostnader til utstyr, anslagsvis 8 000 kroner i året totalt. Alenemoren med ett barn og et annet foreldrepar har i tillegg utgifter til cuper og turneringer på flere tusen kroner i løpet av et år.

Et viktig funn er at disse fire foreldrene skiller seg ut fra resten av foreldrene vi har intervjuet ved at de prater mer helhetlig om husholdningsøkonomien og andre basisutgifter når vi spør om kostnader til idretten. Idrettsutgifter er noe som må balanseres opp mot andre basisutgifter til mat, klær og helse. En mor fra Midtøsten der både mor og far får sosialstøtte illustrerer dette godt:

[Barna] vil alt. De vil gjøre sånn og sånn og sånn. (...) Når de sier jeg vil ha fotballsko. De må kjøpe dem, men vi må si til barn du må vente vi har ikke penger nå. (Int. 40).

Skal de betale for at barna får ta del i det organiserte idrettsfellesskapet må disse pengene tas fra en annen post i husholdningsbudsjettet, her illustrert ved en alenemor fra Midtøsten:

Jeg sparer, jeg bruker absolutt ingenting til meg selv. Ingen, ingen ting. Alt går til han og går til reising. Jeg passer veldig mye på pengene. At han skal til reise, noen ganger det går i minus. Jeg må vente til. Fordi det er jo utstyr og vinterklær og reising og alt sånn koster. Og jeg har ikke råd til det. Du vet når man går til NAV, så jeg har ikke råd. (...) [NAV] sa dem skal betale [helårsidretten]. Bare sånn når han begynte på, begynnelse i klubben noen år. Så etter det dem betaler ikke. Både reising og utstyr og sånn, dem betaler ikke sånne ting. For meg er viktigere enn alt at han skal ha godt og ha, begynne med, siden han liker og klarer det. Sånn at han skal være med på [vinteridretten] og mammas økonomi skal ikke stoppe han og ødelegge hans drøm (Int. 36).

De to sitatene ovenfor oppsummerer utfordringene til de fire foreldrene som får støtte fra NAV. Idrettskostnader kommer i tillegg til nødvendige utgifter til helse, mat og klær. Foreldrene mener idretten er viktig for barnas fysiske og mentale helse, for inkludering i et jevnalderfellesskap og fordi barna synes det er veldig gøy. Samtidig har de store utfordringer med å dekke kostnadene til utstyr som kreves og reiser som inkluderingen i en del idrettsfellesskap innebærer:

Mor: Det er veldig populært å drive med langrenn. Alle i klassen begynte , så vi begynte og. Så kjøpte jeg [utstyr] og alt til han og klær, men det var så dyrt (...) han var veldig glad i det, men da stoppet jeg det og sa "det går ikke. Jeg ikke råd» (Int. 36).

Moren innså at det ble for dyrt, og hun og sønnen fant andre alternativ. Sønnen er nå aktiv i to idretter der kostnadene er mer overkommelig enn i langrenn.

Foreldrene løser kostnadsutfordringene på ulike måter. Alenemoren fra Midtøsten med fire barn i fotballen fikk gjennom skolen vite om en støtteordning der idrettslaget kan søke kommunen om støtte til å betale det meste av barnas medlemskontingent og treningsavgift. Hun henvendte seg til idrettslaget og fikk de til å søke for henne. Alenemoren fra Midtøsten med én sønn som er aktiv i to idretter får noe støtte fra NAV til å dekke den dyreste treningsavgiften og forteller at hun nedprioriterer å bruke penger på seg selv. De to gifte foreldreparene nevner ingen spesielle støtteordninger, men forteller at barna benytter en del gratisaktiviteter utenfor idretten, for eksempel gratistreninger i regi av bydelen. I tillegg bruker de det de har av penger på barnas behov. De fire foreldrene har også enten god kontakt med en aktivitetskoordinator som hjelper innvandrere med å finne frem i lokalsamfunnet eller bor i bydeler som har høy andel familier med lavinntekt og minoritetsbakgrunn. Dette kan ha hatt betydning for hjelp til integrering i idrettsaktiviteter og kunnskap om støtteordninger, noe flere av foreldrene nevner. Aktivitetskort nevnes av ett foreldrepar (se Arnesen, Grødem, Ervik, & Eimhjellen, 2021). Et viktig poeng her er at de fleste av barna til de fire foreldrene deltar i barneidretten – ikke ungdomsidretten. Gitt at disse foreldrene allerede sliter med å betale idrettskostnader er det et åpent spørsmål om de vil håndtere eventuelle kostnadshopp utover i ungdomsidretten, tilsvarende de kostnadshoppene vi finner i våre intervjuer og i rapporten fra Oslo Economics (2020).

Ut fra det disse fire foreldrene forteller om villighet til å la barnets behov gå foran alt annet, og det de ellers forteller, er disse fire foreldrene mest sannsynlig svært idrettsinteresserte eller opptatt av idrettsdeltakelsens verdi for barna sine.

For å tegne et bedre bilde av kostnadsutfordringer **blant andre foreldre enn de vi har intervjuet** spurte vi flere av informantene om de kjente til foreldre i sine sosiale nettverk som hadde vanskeligheter med å dekke kostnader. En far som selv ikke har veldig god råd forteller:

Det er ganske mye for en liten familie med begrenset inntekt. (...) Så hvis du har to, tre barn, fire barn så det kan bli mye (...) Jeg vet at det er mange som trekkes ut på grunn av økonomi, dem har ikke råd til å henge med (Int. 43).

På spørsmål om det er mange han kjenner som bekymrer seg over kostnadene i idretten svarer han:

Ikke bekymring, men de prøver ikke annen gang for dem vet at de har ikke sjanse. Det er mange barn som har lyst å prøve mange ting, men du ser at foreldrene har ikke sjans. For det blir bare ..ja, bortkastet på en måte.

En alenemor fra Midtøsten forteller om andre minoritetsforeldre hun kjenner:

Mor: Noen ser ikke heller hensikten med dugnad når man betaler ganske mye sommer faktisk for at barna skal delta på de idrettene så forstår man ikke helt at jeg som forelder skal også bruke av tiden min til å gjøre det og det og det. Når jeg betaler i tillegg masse penger. (int. 48).

En mor som har mye kontakt med minoritetskvinner gjennom frivillig verv som bydelsmor forteller:

Når vi snakker med dem [kvinner med minoritetsbakgrunn] eller spør om hva de trenger eller hva de trives med, de sier at først idrett er veldig dyrt her i Norge. Så hvis de har barn og de jobber ikke, de er arbeidsledig, så de prioriterer barna. De sier, jeg kan ikke trene for jeg kan ikke betale for barna og for meg selv. Det er det som jeg hørt fra de andre (Int. 39).

Flere av informantene i våre intervjuer har liknende fortellinger fra sine sosiale nettverk. De er godt kjent med at mange andre foreldre ikke lar barna sine delta eller trekker de ut av idretten fordi de ikke har råd. Selv om foreldrene i våre intervjuer betaler for barnas idrettsdeltakelse, har mange av dem opplevd det som utfordrende. Utfordringene med å betale er antakeligvis en del større for mange andre minoritetsforeldre som kanskje ikke er de som melder seg frivillig til å delta i forskningsprosjekter som dette.

Blant de tre foreldrene som oppgir en samlet husholdsinntekt på over én million kroner er opplevelsen av kostnader ganske annerledes enn for foreldrene med lavere husholdsinntekt. Dette gjelder en mor fra Nord-Europa med datter på 12 som spiller fotball, en far fra Sørøst-Europa med to barn på 12 og 15 som driver med innebandy og en mor fra Øst-Europa med to barn i barnefotballen. Alle tre er gift med barnas mor/far. For disse tre familien er ikke utgifter til barnas idrettsaktiviteter noen barriere. De tre foreldrene gir inntrykk av et avslappet forhold til kostnader. De ser at noen med dårligere økonomi kan ha utfordringer med å dekke utgifter til idrettsdeltakelse, men forteller samtidig at det går veldig greit for dem selv. Moren fra Nord-Europa nevner at utgiftene er overkommelige, men at noen individuelle idretter kan være litt dyre. Samtidig bærer vurderingen av individuelle idretter som dyre mer preg av en helhetsvurdering av økonomiske kostnader og «tidskostnader». Presentert for et hypotetisk eksempel om hva hun tenker dersom datteren hadde ønsket å begynne med sprangridning svarer hun:

Ja, altså da tenker jeg [ikke] egentlig på økonomien, men mer på tid faktisk. Om jeg ville investere, fordi jeg vet at det er veldig mange som reiser alle helgene og må ta transport med hest fram og tilbake. (...) Hvis hun hadde bestemt seg og ville absolutt drive med det, da tror jeg vi hadde gjort ganske mye til at hun får det til. Det tror jeg, og da tror jeg ikke heller at pengene i vår del hadde spilt så veldig mye rolle for å få det til. Altså det hadde ikke vært det som hindrer oss (Int. 28).

En mor fra Øst-Europa som blir spurt om hva hun tenker om utgifter til fotballen forteller at det er greit og at «det hadde vært fint hvis de hadde kjøpt det som de må ha for å se ut som lag» (int. 50), fordi foreldrene må sørge for sokker og shorts som matcher klubbdrakten. Begge sitatene peker på noe som er felles for måten alle tre foreldrene prater om kostnader på: det er hovedsakelig ikke snakk om hva de opplever som dyrt, men hva de opplever som praktisk og tidsbesparende. Disse foreldrene har alle en husholdningsinntekt som ligger rundt eller over medianinntekten til foreldre med barn mellom 0 og 17 år i Norge.

Samtidig er det interessant at disse foreldrene også har et mye mer avslappet forhold til å kjøpe rimelig utstyr til barna enn foreldrene som tjener minst i utvalget vårt. De tre foreldrene med millioninntekt forteller at de ofte kjøper brukt eller billig. Den ene moren forklarer at hun mener datteren kan greie seg med fotballsko til 500 kroner og heller kan få dyrere sko når hun er ferdig med å vokse. Fordi det kun er tre foreldre som tjener over 1 million kroner kan denne forskjellen være tilfeldig, men det er også mulig at det handler om et ekstra sterkt ønske fra foreldre med lavinntekt om at barna deres ikke skal kjenne på foreldrenes økonomiske begrensninger. Det kan gjøre at foreldrene med lavinntekt er mer opptatt av å sørge for at barna har utstyr som ikke gjør at de skiller seg ut negativt.

Oppsummert opplever de fleste foreldrene vi intervjuet at utgiftene til idrett var overkommelige så lenge de justerer idrettstilbudet barna får i tråd med egen økonomi. Et unntak er kostnader til turneringer og satsningsopplegg i enkelte klubber og de som har en samlet husholdsinntekt på mindre enn 500 000 kroner før skatt. Individuelle idretter var dyrere og oftere mer problematisk å håndtere økonomisk for en større andel av foreldrene. Foreldrenes kostnadsoverslag sammenfaller nokså godt med kostnadsoverslaget i Oslo Economics (2020) sin rapport. Blant alle foreldrene er det en tydelig kostnad/nytte-vurdering rundt hvilke utgifter og idretter de opplever dyre eller rimelige. Denne vurderingen bærer preg av hva barna får igjen av opplevelser for pengene foreldrene bruker og innhogget utgiftene gjorde i familiebudsjettet. Dette er et viktig funn for å forstå hvordan foreldre forholder seg til kostnader og er sannsynligvis ikke ulikt hvordan mange majoritetsforeldre vurderer kostnader.

Analysene viser også at foreldre med ulik inntekt opplever utfordringer med kostnader svært forskjellig. Vi delte foreldrene inn i tre grupper etter samlet husholdsinntekt (under 500 000, 500 000 – 1 million, over 1 million kroner). For foreldre med inntekt på over én million er praktiske hensyn og tidsbruk fremtredende for valg av idrett – ikke utgiftene. Dette gjelder både individuelle idretter og lagidretter. Kostnadsutfordringer endrer kvalitet og blir oftere mer presserende når vi beveger oss ned mot 500 000 kroner i samlet husholdsinntekt. Foreldre i den midterste kategorien, men med husholdsinntekt ned mot 500 000 – 600 000 kroner opplever oftere kostnader som utfordrende sammenliknet med de som tjener mer. Denne opplevelsen er tydeligst dersom barna inngår i satsningsopplegg i ungdomsidretten eller driver med noe mer kostnadskrevende individuelle idretter som svømming eller tennis. Samtidig har disse foreldrene et visst handlingsrom til å velge idretter som de kan håndtere greit økonomisk. Individuelle idretter oppleves som dyrt av samtlige foreldre med en husholdsinntekt under én million kroner i vårt utvalg. For foreldre med samlet husholdsinntekt under 500 000 kroner er de økonomiske kostnadene svært krevende uavhengig av idrett. Vi minner om at selv om foreldrene i vårt utvalg befinner seg i den nedre halvdel av husholdsinntektee til barnefamilier i Norge, har de fleste en grei økonomi. Flere av foreldrene nevner andre foreldre i sitt nettverk som ikke har barna med i idrett fordi de ser at de ikke har mulighet til å betale utgiftene. Fordi minoritetsforeldre er overrepresentert blant lavinntektsfamilier i Norge indikerer dette at økonomi som barriere trolig kan bidra til å forklare underrepresentasjonen av minoritetsbarn i norsk idrett.

Hva betyr idrettsinvolveringen for foreldrene?

Vi spurte foreldrene vi intervjuet om egne muligheter og utfordringer med å delta i sosialt fellesskap i idretten for foreldrene selv, og hvilke tanker de hadde om egne og andre minoritetsforeldres erfaringer med sosiale fellesskap i tilknytning til idretten.

Vi vet fra tidligere studier av majoritetsforeldre at det er stor variasjon når det gjelder hvor mye idrettsinvolveringen betyr for foreldre. Noen har sterke og tette nettverk rundt barnas idrettsaktivitet. For andre er bekjentskaper gjennom idretten hyggelige, men de er ikke de viktigste sosiale relasjoner for dem. Noen majoritetsforeldre forteller også at det viktigste for dem er at de gjør en jobb som må gjøres. At det følger en slags moralsk anerkjennelse (jmf Lorentzen 2007) er et tilleggsmoment som ikke er det viktigste, men likevel bekreftes gjennom det frivillige arbeidet i idretten (Stefansen et al., 2016a, 2016b).

Dette kapitlet tar for seg om og hvordan foreldrene opplever fellesskap i idretten, og hvordan de opplever at idrettslagene legger til rette for sosiale nettverk for foreldre. Overordnet har de aller fleste minoritetsforeldrene vi intervjuet en glede av – eller ønske om – noe sosialt nettverk

via sine barns idrettsdeltakelse. Det er likevel svært forskjellig i hvilken grad de oppnår dette, og det henger gjerne sammen med deltakelse i dugnadsarbeid.

Foreldre som har bygget et sosialt nettverk gjennom mye frivillig arbeid er gjerne idrettsinteresserte fedre som har påtatt seg trenerverv eller foreldre som enten har høy språkkompetanse eller kjenner noen norskfødte som har støttet dem mye i integreringsarbeidet. Et annet moment er at noen ser ut til å ha helt særegent pågangsmot og initiativ. Et eksempel er en alenemor som deltar i krevende dugnadsarbeid i to idretter sønnen hennes driver med:

For meg idrett var den nøkkelen som integrerer meg i Norge og ble kjent med samfunnet, kulturen, folk og lærer meg språket uten å aldri vært på skole. Så jeg klarer å snakke selv om det ikke er helt riktig, men klarer meg (Int. 36).

Hun forteller videre om dugnad i begge idrettslagene til sønnen:

Intervjuer: Ja, du skulle jo videre på dugnad nå?

Mor: Ja, vi har mesterskap i dag og så er kafeen der. Steke vafler og selge og ta leie og sånne ting. Så har dugnad. Og [anlegget], kommunen driver ikke den, så alle foreldre må bidra og holde [anlegget] åpen. Det krever veldig mye. Og det er ikke stor gruppe, det er veldig liten klubb. Det går bare noen barn der, så det blir mye dugnad på per [forelder]. Så jeg har veldig mye dugnad. Kafé der (...) Måke snø der og masse, masse, masse ting. Mye å gjøre på konkurranser og sånne ting. Også vi har sånn tradisjon å selge t-skjorter og pannebånd og sånne ting. Reklame. Og det er fra klokka 9 på morgenen til nesten 11 på kvelden (Int. 36).

Om de andre foreldrene i klubben sier hun:

Jeg er veldig glad i dem. Det er sånn som min familie. Det er ikke kontakt sånn familiebesøk og sånn. Kun på bane, men jeg er veldig glad i dem og trygg når jeg ser dem og sånn. (...) Så det er jo, det er jo sosialt. Så lager kaffe og dem kommer inn og tar kaffe og det blir litt prat. Ikke hele tiden, men det er jo godt. (...) Og siden det er ingen familie, ingen her. Når jeg ser en som er kjent i mange år, og det blir veldig nært og man blir glad i å se den personen (Int. 36).

For denne moren er kontakten med de andre i idrettslaget til sønnen særlig viktig. Det er en liten klubb der de aller fleste er fra majoritetsbefolkningen. Hun har ingen annen familie i Norge. For henne er fellesskapet rundt klubben viktig, selv om hun også har andre venner, både med majoritets- og minoritetsbakgrunn. Intervjuet viser potensialet idretten kan ha som integreringsarena for minoritetsforeldre og hvordan dugnadsarbeid og et støttende miljø kan bli en ressurs i stedet for et ork; en arena for inkludering i stedet for ekskludering.

Et svært idrettsinteressert foreldrepar med flere barn forteller også om veldig positive opplevelser med frivillig arbeid som trener og det sosiale gjennom idrett og lokalmiljø i mange år før familien måtte flytte til nytt sted. Faren hadde vært fotballtrener for flere av barna sine og foreldrepåret ble godt kjent med barnas venner og de andre foreldre:

Mor: Jeg kjente alle foreldrene fordi barna var alltid sammen og foreldrene, vi var sammen. Og vi var alltid med på forskjellige aktiviteter. Når vi skulle samle penger, de satte oss til å bake kake og stå i kiosk, vi har bidratt til hele tiden. Og vi var alltid til stede og de kjenner oss godt. Vi var en familie som alltid var med barna (Int. 16).

Denne familien forteller om mye sosial glede gjennom dugnadsarbeidet de gjorde i klubben. Det viser tydelig hvordan dugnadsarbeid og idrettsinteresse bidrar til å etablere et stort sosialt nettverk. Nettverket gjennom idretten er for denne familien også noe overlappende med bekjentskap med foreldre til barnas klassekamerater. Idrettsengasjementet ser ut til å både utvide det sosiale nettverket og gjøre nettverket tettere. Denne overlappen mellom nettverk gjennom idrett og skole går igjen i flere andre intervjuer.

Flere foreldre som ikke engasjerer seg så mye i frivillig arbeid beskriver derimot at de føler seg utenfor fellesskapet selv om de ikke ønsker å være det. En mor fra Øst-Europa med to sønner i barnefotballen illustrerer dette godt. Hun er ikke idrettsinteressert selv og faren er ikke så opptatt av fotballen. På spørsmål om hvordan hun synes det er å være forelder i idrettslaget forteller hun:

Jo greit, men jeg på en måte deltar ikke så mye i den dugnaden. Det er mest sånn pappaer i klassen til [sønnen] som tar seg av det meste. Så jeg bare kommer på trening og småprater og så går jeg hjem. Og så når det er kamper så man har mer kontakt og snakker litt mer (Int. 50).

Moren forteller også at hun savner småpraten på kampene før Koronapandemien. Flere av foreldrene vi har intervjuet er i likhet med denne moren til stede på en del kamper, setter pris på småpraten mellom foreldre på kamp, men opplever at det ikke er så lett å bidra i det frivillige arbeidet fordi det er lite valgmuligheter og av og til kort varsel. Flere opplever også et distansert forhold til de som organiserer dugnadsarbeidet og i likhet med denne moren lite mulighet for å bidra med frivillig arbeid de føler givende eller mestrer. Fremfor alt er det mange som ønsker seg mer informasjon, både om hvordan idretten fungerer når de først kommer inn i klubben og informasjon om måter de kan bidra i dugnadsarbeidet. Disse foreldrene som er lite involvert, har alle det til felles at de har drevet lite med idrett selv. Den svært aktive dugnadsmoren som vi presenterte i starten av dette kapitlet hadde heller ikke noen erfaring fra idrett som barn selv. Hun forteller at hun opplever mye støtte og inkludering som frivillig i en liten klubb. Denne forskjellen kan handle om ulike personers innstilling og tilnærming til nye arenaer. Men det kan også handle om at klubber tar imot foreldre på ulikt vis. En mor forteller om to svært forskjellige erfaringer fra ulike idretter. I fotballen opplevde hun at hun fikk lite informasjon og følte seg lite inkludert. Det var «vanskelig å snakke med andre foreldre. Noen hilser ikke heller på oss» (int. 39). Hun opplever også lite informasjon og engasjement fra treneren. I en kampsportklubb har hun helt andre erfaringer. Hun forklarer de to ulike erfaringene med måten treneren i kampsportklubben tok imot dem på: «Han er veldig velkommen og han vet at vi ønsker å bli engasjert, ikke bare at vi sender barna på trening» (Int. 39). De ble også langt bedre inkludert i foreldregruppa i denne klubben:

Jeg fikk andre innstilling fra han, at vi er velkommen å sitte her, drikke kaffe, snakke med foreldrene, bli kjent med andre foreldrene og se hva er problemet. Vi støtter hverandre med det, men (det) har jeg ikke opplevd på andre steder. Jeg tror det viktigste hvis man vil opprette sånn gym eller klubb (Int. 39).

Moren knytter noe av forskjellene mellom fotballen og kampsportklubben til kulturelle forskjeller: «God forståelse til forskjellige kulturer er veldig viktig (...) det er en nøkkel til suksess (Int. 39).

Noen forteller også om barrierer mot å komme inn i foreldrefelleskap gjennom å sammenlikne med lokale felleskap og frivillig arbeid fra hjemlandet. En mor fra Øst-Europa forteller fra sin oppvekst. Hun sier at idretten var nokså likt organisert som her:

Jeg husker at vi hadde i [hjemlandet], bedre kommunikasjon synes jeg. Jeg vet ikke hvorfor, men kanskje på grunn av vi kjente bedre sammen ikke sant. Foreldrene mine var kjente med andre og det var lettere, man ringer eller sånne ting. Men her i Norge alle er forsiktig [ler]. Jeg kjenner ikke hvorfor det er. (Int. 50)

Hun forteller videre at det var lettere å komme i kontakt med folk i idrettslag i hjemlandet fordi hun opplever nordmenn som mer reserverte, og forteller om vanskeligheter med å bli kjent med foreldrene i en ny klubb sønnen begynte i:

Fleste var på en måte norsk og de var eh. Jeg vet ikke om de var litt redd de som er fra forskjellig bakgrunn eller... De vil ikke hilse på oss heller så.. Ja, jeg ble dårlig av det (Int. 39).

Det andre eksempelet er en mor, opprinnelig fra et asiatiske land, som også er svært opptatt av fotball som en mulig karrierevei for sønnen sin. Moren beskriver seg selv som «helt [idretts]gal» når hun står på sidelinjen og ser på trening eller kamp, men hun har lite fotballerfaring fra egen oppvekst. Hun har derimot drevet med andre lagidretter svært aktivt i 6-7 år på skolelag (slik idretten er organisert i hennes hjemland). Som mor på fotballaget spør hun mye og forsøker å lære så mye hun kan for å hjelpe sønnen sin videre mot proffdrømmen. Denne moren beskriver også en tydelig kulturell avstand til norsk idrett: hun mener laguttak ofte ikke skjer rettferdig, men basert på om barn har foreldre i sentrale posisjoner i klubben. Etter å ha beskrevet hvordan sønnen hennes mistet plassen på Sone 1-laget og måtte spille på Sone 2-laget i stedet (som er et dårligere lag) oppsummerer hun:

Det skjer ikke bare med utlendinger, men mange norske barn og. Hvis de ikke har sånn rike foreldre eller som kjendisforeldre. Én av de som gikk på sone 1, kjendisbarn, -han trenger ikke å være der. Beklager å si det, det er sant. (...) Ja, status og vennskap og de som kjenner [treneren] veldig godt og de er jo der (...) Jeg sier ikke [dette] på grunn av gutten min, der er mange andre gode spillere ute, MYE bedre spillere enn de som der (Int. 46).

Hun sammenlikner videre med sin egen idrettserfaring fra hjemlandet og historier fra sitt eget sosiale nettverk i Norge:

Det har jeg aldri opplevd i [hjemlandet], beklager å si det. (...) Jeg hørte fra mange andre foreldre fra vårt miljø: Vet du hva det er ikke vits, (...) for dere kommer ikke til å få den sjanse uansett hvor god dere er. Dere får ikke sjanse. Jeg trodde ikke på det helt til jeg opplevde den situasjon. Jeg var sjokkert, jeg trodde nei det er ikke sånn her i Norge (Int. 46).

Utdraget illustrerer at denne moren og enkelte andre i hennes sosiale nettverk opplever en urettferdig behandling der de med mye ressurser – både økonomisk og sosialt – og med sterke posisjoner i klubben, har lettere for å få med barna sine på satsingslag. En slik favorisering er noe som også nevnes i noen få av de andre intervjuene, for eksempel av en far med barn i ungdomsfotballen og kampsport:

Barna, de legger merke til det. De ser at de er bedre enn han og han og han. Hvorfor han spiller og jeg spiller ikke? Så de med en annen bakgrunn de må være alltid en hakk eller to bedre for at de blitt satt inn (Int. 43).

Dette er ikke et gjennomgående tema i intervjuene, og det er vanskelig å vurdere om dette er et systematisk problem eller en individuell opplevelse. Foreldre som vurderer at sitt eget barn blir forfordelt er ikke uvanlig. Vi vet blant annet fra intervjuer med majoritetsforeldre vi har gjennomført som ikke er en del av denne rapporten, at opplevelser med favorisering av andre spillere ikke er uvanlig i fotball – uansett er det like fullt tydelig at denne moren og faren opplever det og at det er en negativ erfaring som deles av flere i morens sosiale nettverk. En nylig publisert intervjuundersøkelse viser også til denne erfaringen (Karpuz, 2021). Minoritetsforeldrene vi har intervjuet som nevner problemer med favorisering, tolker det som et problem delvis uavhengig av – og delvis avhengig av – at de har en annen etnisk bakgrunn.

Oppsummert: De fleste snakker positivt om foreldrefelleskapet i idretten. De synes det er hyggelig å bli kjent med andre foreldre, men har sine viktige venner fra andre fellesskap. Samtidig er det også noen tydelige fortellinger om dårlige erfaringer i noen klubber og bedre i andre. I intervjumaterialet vårt er det flere eksempler på foreldre som har opplevd barnas idrettsdeltakelse som en kilde til nye bekjentskaper. De fleste av disse bekjentskapene er brobyggende nettverk (Putnam 2001) som de setter stor pris på. Andre foreldre vi har intervjuet føler seg utenfor foreldremiljøet. Foreldre som føler seg inkludert i det sosiale fellesskapet er ofte de samme som deltar i dugnadsarbeid i vårt utvalg, spesielt de som har tatt på seg sentrale verv i klubben. Det er vanskelig å vite hva som kommer først; opplevd inkludering eller deltakelsen i frivillig arbeid. Vi vet heller ikke om dette er noe man vil finne igjen i minoritetsbefolkningen mer generelt. I kapittelet 2 om dugnadsarbeid pekte vi på enkelte foreldre som var svært aktive i dugnadsarbeid og en del som stod på utsiden litt resignert. Utfordringene til foreldre som stod utenfor dugnadsarbeidet dreide seg ofte om krevende arbeids- og familiesituasjon. Språkutfordringer var, slik vi opplevd det i intervjuene, en del tydeligere blant de som ikke deltok på dugnader. Disse utfordringene kan derfor også være en barriere for å føle sosiale fellesskap i idretten. Et viktig poeng er at de som står utenfor dugnadsarbeidet ikke nødvendigvis er negative til å bidra, og flere av dem kunne tenke seg mer sosial kontakt i idrettslaget.

Diskusjon

Før vi diskuterer funnene våre videre vil vi minne om hva slags utvalg vi har. Selv om det er stor spredning i økonomiske og andre ressurser blant de vi har intervjuet, har vi et utvalg der en overvekt av foreldrene har en del sosiale og økonomiske ressurser å rutte med. Vi prøvde å rekruttere bredt, men det er som i andre slike undersøkelser (jmf for eksempel Saglie og Seggaard 2013) vanskelig å rekruttere foreldre som er fattige eller på andre måter sliter. I tillegg er det gjerne de som er mest interesserte i temaet som velger å delta. Vi vil også minne om at det er foreldre som faktisk har barna med i organisert idrett vi har intervjuet. Ikke foreldre til barn som står helt utenfor den organiserte idretten.

Intervjuer preges gjerne av oppfatninger om hva som er sosialt akseptabelt. Det er vanlig at informanter tilpasser fortellingene sine slik at de passer med det de ser som sosialt akseptabelt. Intervjuer som de vi har gjort her handler ikke bare om den faktiske foreldreinvolveringen – selv om det i hovedsak er det vi har spurt om. Svarene vi får er også preget av idealer for foreldreinvolvering. Dette er ikke spesielt for denne studien, men vil også gjelde studiene vi sammenlikner med. Når vi sammenligner våre funn med det som er skrevet om foreldreskap i idretten generelt må vi passe oss så vi ikke sammenligner realiteter blant minoritetsforeldre med idealer for majoritetsforeldre.

En mer prinsipiell diskusjon handler om kategorien «minoritetsforeldre». Hvorfor er det interessant å diskutere minoritetsforeldre som en egen kategori - og kan det være uheldig å trekke fram minoritetsforeldrene som en egen kategori? Som studien vår viser er det store variasjoner blant minoritetsforeldre, også i det relativt lille utvalget vi har. Dette er et poeng i seg selv som vi har prøvd å løfte fram. Et annet poeng er at kategorien minoritetsforeldre allerede finnes i det offentlige ordskiftet om idrett og drift av lokale idrettslag, både i form av at idealisering av den lokale idretten som en viktig integrasjonsarena for minoritetsforeldre, og i fortellinger der minoritetsforeldres manglende fortrolighet med den norske idrettskulturen og dugnadstradisjonen gjør at den lokale idretten svekkes i områder med høy minoritetsandel. Minoritetsforeldre er allerede en kategori. På tross av dette har minoritetsforeldres erfaringer med idretten ikke vært studert tidligere. Vårt bidrag er å vise at minoritetsforeldre i noen sammenhenger opplever at de utøver et «iaktatt foreldreskap» i idretten. Det forventes ikke at de engasjerer seg. Dette er et poeng som også understrekes i en ny masteroppgave basert på intervjuer med syv unge fotballspillere med minoritetsbakgrunn. De unge mennene i denne studien forklarer at de mener at reaksjonene mot foreldre med innvandrerbakgrunn som bryter med forventningene til foreldreinvolvering er annerledes enn når det er etnisk norske foreldre som bryter (Karpuz, 2021). Vårt andre hovedpoeng har vært å vise at det er stor variasjon i minoritetsforeldres involvering i idretten, og at de (selvsagt) på mange måter ikke skiller seg vesentlig fra det tidligere studier av majoritetsforeldre har vist.

Så til det substansielle: Et hovedfunn er at foreldrene vi har intervjuet setter stor pris på idretten, flere engasjerer seg eller har en ektefelle som gjør det, og de sliter i varierende grad med å dekke kostnadene i idretten. De er i varierende grad med i dugnadsarbeid.

Den første problemstillingen handlet om foreldrenes syn på hva idrett kan bety for barna deres. Analysene våre viste at foreldrene vi har intervjuet er opptatt av at idrett er bra for barna: Foreldrene er opptatt av hva barna bruker tiden til og er bekymret for mye skjermbruk. De mener at idretten holder barna i aktivitet, borte fra skjerm og er oppdragende. I all hovedsak harmonerer dette med funnene fra studier av majoritetsforeldre. På to punkter skiller informantene i denne rapporten seg noe fra det som er funnet i tidligere studier. Selv om de ikke ser det som sannsynlig at barna deres vil bli toppidrettsutøvere er de tydeligere på at det hadde vært stas for dem om barna gjorde idrettskarriere: «Alle mødre vil det» sier en mor fra et afrikansk land. De er også tydeligere på at de er stolte av barnas idrettsprestasjoner. Noen av foreldrene er også kritiske til det de oppfatter som en for sterk likhetsorientering i den norske barneidretten. Det er uklart om forskjellene vi finner handler om at minoritetsforeldre faktisk er mer ambisiøse på vegne av sine barn, eller om denne forskjellen handler om at majoritetsforeldre er mer forsiktige med å uttrykke slike forhåpninger. Den andre forskjellen til tidligere studier er at flere av foreldrene vi har intervjuet legger vekt på at idretten holder barna borte fra dårlige miljøer. Dette er et argument som ikke er så mye framme i studier av majoritetsforeldre. Tidligere studier har konkludert med at minoritetsforeldre er svært opptatt av utdanning og at de til forskjell fra majoritetsforeldre kan se idretten som en trussel mot utdanningsprosjektet (Strandbu, 2006). En ny studie viser at unge med minoritetsforeldre oftere enn unge fra majoritetsbefolkningen slutter med idrett for å prioritere skole (Skauge & Hjelseth, 2021). I vår studie er ikke idretten sett som en trussel mot satsing på skolen. Kanskje handler dette om at utvalget består av minoritetsforeldre som har barn i idretten, og trolig også som er særlig opptatt av idrett?

Den andre problemstillingen handlet om involvering i frivillig arbeid. Vi identifiserte tre hovedtyper involvering i frivillig arbeid. Noen foreldre forteller at de nesten ikke deltar. De forklarer at det skyldes arbeidstid som ikke lar seg kombinere med dugnad, omsorg for mange barn – og mangelfull informasjon fra klubbene. Den andre gruppen er de som forteller at de deltar på det som

kreves, mens den tredje gruppen er de som tar på seg verv som lagledere og trenere og er en del av hverdagsdriften i klubben. Disse tre typene involvering er trolig ikke bare typisk for minoritetsforeldre, men kunne vært en beskrivelse av også majoritetsforeldres involvering i idretten. Saglie og Seggard (2013) viser til en tilsvarende fordeling. Vi har ikke et datamateriale som egner seg til å si noe om hvor utbredt de tre tilnærminger er i henholdsvis minoritet- og majoritetsbefolkning. Blant de som faktisk involverer seg er ikke manglende erfaring med frivillighetskulturen en barriere. De har tilegnet seg den nødvendige kjennskapen, selv om organiseringen av dugnad var fremmed for dem i utgangspunktet.. Blant de som ikke deltar er det varierende forståelse for frivillighetskulturen. Flere savner informasjon om hvordan det frivillige arbeidet skal gjøres, noen savner også informasjon om hvorfor de skal bidra. Det er også noen som uttrykker at de mener offentlige myndigheter burde bidratt mer.

Den tredje problemstillingen handlet om hvordan foreldrene forholder seg til kostnadene i idretten. De fleste vi har intervjuet klarer utgiftene. Noen har måttet si nei til aktiviteter på grunn av problemer med å betale for flere aktiviteter eller fordi de aktuelle aktivitetene var for kostbare. Analysene av intervjuene viste at foreldre med ulik inntekt opplever utfordringer med kostnader svært forskjellig. Vi delte foreldrene inn i tre grupper etter samlet husholdsinntekt (under 500 000, 500 000 – 1 million, over 1 million kroner). For foreldre med inntekt på over én million var praktiske hensyn og tidsbruk viktig – ikke utgiftene. Foreldre i den midterste kategorien, opplever noe oftere kostnader som utfordrende sammenliknet med de som tjener mer. Denne opplevelsen er tydeligst dersom barna inngår i satsningsopplegg i ungdomsidretten eller driver med noe mer kostnadskrevenne individuelle idretter. Dette gjelder særlig foreldre med husholdsinntekt ned mot 500 000 – 600 000 kroner. Kostnadsutfordringer endrer kvalitet og blir gradvis mer presserende når vi beveger oss nedover mot 500 000 kroner i samlet husholdsinntekt. For denne gruppen er de økonomiske kostnadene svært krevende uavhengig av idrett. Foreldre som tjener mindre enn 500 000 kroner i vårt utvalg har utfordringer med å gi barna et idrettsstilbud i den organiserte idretten. Vi vil minne om at utvalget vårt er foreldre som har barn i idretten. For dem er derfor ikke økonomi en uoverkommelig barriere ettersom de faktisk har idrettsaktive barn.

Den fjerde problemstillingen handlet om hvorvidt foreldrene føler seg sosialt inkludert i idrettsmiljøet. Vi var spesielt opptatt av foreldrefellesskap rundt lag eller treningsgrupper. I intervjumaterialet vårt er det flere eksempler på foreldre som har opplevd barnas idrettsdeltakelse som en kilde til nye bekjenskaper. Andre foreldre vi har intervjuet føler seg utenfor foreldremiljøet. Foreldrene som føler seg inkludert er gjerne de som også deltar i dugnadsarbeid. De som deltar mest, opplever tydeligst at de er inkludert. Det er vanskelig å vite hva som kommer først; opplevd inkludering eller deltakelsen på dugnader.

Et spørsmål er om de foreldrene som blir involvert i idretten som frivillige er de som i utgangspunktet er godt integrerte, eller om idretten kan være en inngang til større samfunnsmessig integrasjon. Vi finner eksempler på begge deler i materialet vårt. Vi finner også at de fleste av bekjenskapene som foreldrene forteller at de har fått gjennom idretten kan karakteriseres som *brobyggende* nettverk (jmf. Putnam 2001). Få av dem forteller at de har fått sterke sammenbindende nettverk i Putnams forstand.

Ødegaard og kollegaer (2014) har analysert barrierer for innvandreres deltakelse i frivillige organisasjoner basert på feltarbeid i tre bydeler i Oslo og Bergen. De konkluderer med at individuelle barrierer for innvandreres deltakelse i det tradisjonelle organisasjonslivet i hovedsak kan knyttes til dårlig økonomi, usikre norskferdigheter og sosiale nettverk som ikke leder til relevant informasjon om organisasjonslivet. Barrierene på organisasjonsnivå handler om kjennskap til organisasjons- og medlemsdemokrati, samt at de som har verv ofte blir rekruttert gjennom nettverk som innvandrere

ikke er med i. I vår studie er de individuelle barrierene dårlig tid på grunn av omsorgsoppgaver for flere barn, ubekvem arbeidstid, språk, økonomiske begrensninger samt manglende informasjon. I tillegg viser intervjuene våre at noen av informantene mangler forståelse for dugnad og drift av idrettslag. Her er det en utfordring i informasjonsarbeid for klubbene. Ødegaard og kollegaers poenger fra organisasjonsnivå gjelder for vårt datamateriale også: de som er aktive er ofte rekruttert gjennom bekjente. Et tilleggsmoment fra vår studie er at noen, særlig fedre, som kunne tenke seg å bidra som trenere opplever seg fremmed for den norske barneidrettsmodellen. Idrettsfaglige begrunnelser for den norske barneidrettsmodellen, blant annet å utsette talentidentifikasjon (Ommundsen, 2009), er lite kjent blant foreldrene vi har intervjuet. Også her er det behov for informasjonsarbeid. Vi vil anta at dette siste poenget ikke bare gjelder for minoritetsforeldre.

Referanser

- Aarseth, H. (2014). Lyst til læring eller "fit for fight"? Middelklassefamiliens læringskulturer. In H. B. Nielsen (Ed.), *Forskjeller i klassen. Nye perspektiver på kjønn, klasse og etnisitet i skolen* (pp. 168-188). Oslo: Universitetsforlaget.
- Andersen, P. L., & Bakken, A. (2019). Social class differences in youths' participation in organized sports: What are the mechanisms? *International Review for the Sociology of Sport*, 54(8), 921-937. doi:10.1177/1012690218764626
- Archetti, E. P. (2003). Den norske "idrettsmodellen": Et kritisk blikk på sivil samfunn i Norge. *Norsk antropologisk tidsskrift*, 14(1), 8-15.
- Arnesen, D., Grødem, A. S., Ervik, R., & Eimhjellen, I. (2021). *Delrapport: Følgeforskning og evaluering av forsøk med fritidskortordninger. Erfaringer fra forsøkskommunenes innføring av Fritidskortet*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Bakke, I. M., Solheim, L. J., & Hovden, J. (2016). «Skulle ønske jeg kunne være med på turn, jeg!» Om fattige foreldres utfordringer med å legge til rette for barnas fysiske aktivitet. In Ø. Seippel, M. K. Sisjord, & Å. Strandbu (Eds.), *Ungdom og idrett* (pp. 193-212). Oslo: Cappelen Damm.
- Bakken, A. (2019). *Idrettens posisjon i ungdomstida. Hvem deltar og hvem slutter i ungdomsidretten?* Oslo: NOVA, Oslo Metropolitan University.
- Carlsson, Y., & Haaland, T. (2006). *Foreldredeltakelse i flerkulturelle idrettslag. En kartlegging*. Retrieved from Oslo:
- Dagkas, S., & Burrows, L. (Eds.). (2016). *Families, Young People, Physical Activity and Health. Critical perspectives*. Oxfordshire: Routledge.
- Downward, P., Hallmann, K., & Pawlowski, T. (2014). Assessing parental impact on the sports participation of children: A socio-economic analysis of the UK. *European Journal of Sport Science*, 14(1), 84-90. doi:10.1080/17461391.2013.805250
- Eimhjellen, I., Espegren, A., & Nærland, T. U. (2021). *Sivilsamfunn og integrering. En kunnskapsoppsummering*. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Epland, J., & Normann, T. M. (2020). *Nesten 111 000 barn vokser opp med vedvarende lave husholdningsinntekter*. Oslo: SSB.
- Espedalen, L. E., & Seippel, Ø. (2021). Drop-out and social inequality: Young people's reasons for quitting organized sports. *submitted*.
- Fladmoe, A., Sivesind, K. H., & Arnesen, D. (2018). *Oppdaterte tall om frivillig innsats i Norge, 1998–2017*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Fletcher, T. (2020). Family Practices and Youth Sport. In T. Fletcher (Ed.), *Negotiating Fatherhood. Sport and family practices* (pp. 179-210). Cham: Palgrave Macmillan.
- Friberg, J. H. (2019). *Konflikt, felleskap og forandring. Foreldreskap og sosial kontroll i innvandrede familier fra Pakistan, Somalia og Sri Lanka*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Friberg, J. H., & Bjørnset, M. (2019). *Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll* Oslo: FAFO.
- Gatz, M., Messner, M. A., & Ball-Rokeach, S. J. (2002). *Paradoxes of youth and sport*. Albany: State University of New York.
- Granovetter, M. S. (1973). The strength of weak ties. *American journal of sociology*, 78(6), 1360-1380.
- Gustafson, S. L., & Rhodes, R. E. (2006). Parental Correlates of Physical Activity in Children and Early Adolescents. *Sports Medicine*, 36(1), 79-97. doi:10.2165/00007256-200636010-00006
- Halvorsen, K., & Stjernø, S. (2021). *Økonomisk og sosial ulikhet i Norge*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hayoz, C., Klostermann, C., Schmid, J., Schlesinger, T., & Nagel, S. (2017). Intergenerational transfer of a sports-related lifestyle within the family. *International Review for the Sociology of Sport*, 1012690217702525. doi:10.1177/1012690217702525
- Johansen, P. F., & Green, K. (2019). 'It's alpha omega for succeeding and thriving': parents, children and sporting cultivation in Norway. *Sport, Education and Society*, 24(4), 427-440. doi:10.1080/13573322.2017.1401991

- Karpuz, E. R. (2021). *Fotball har vært min matematikk. Fotball har vært mitt naturfag. Min engelsk. Et språk og et fag jeg faktisk behersket. En kvalitativ studie der menn med innvandrerbakgrunn forteller om det å delta i norsk organisert fotball. Masteroppgave.* Trondheim: NTNU.
- Lorentzen, H. (2007). *Moraldannende kretsløp. Stat, samfunn og sivilt engasjement.* Oslo: Abstrakt forlag.
- Lorentzen, H., & Dugstad, L. (2011). *Den norske dugnaden - Historie, kultur fellesskap* Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- MacPhail, A., & Kirk, D. (2006). Young People's Socialisation into Sport: Experiencing the Specialising Phase. *Leisure studies*, 25(1), 57-74. doi:10.1080/02614360500116290
- NFF. (2012). *Fotball og frivillighet – foreldredeltagelse i Groruddalen fra Norges fotballforbund noen år senere* Oslo: Norges fotballforbund.
- NFF. (2017). *Kostnader i barne- og ungdomsfotballen.* Oslo: Norges fotballforbund.
- NIF. (2019). *Årsrapport 2018.* Oslo: Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komite.
- OIK. (2018). *Kostnader i Osloidretten. Upublisert notat.* Oslo: Oslo idrettskrets.
- Ommundsen, Y. (1986). *Idrettsforeldre og frafall fra idrett.* Oslo: Norges idrettshøgskole.
- Ommundsen, Y. (2009). Hvem er talentene, må vi spesialisere og hva er en god trener? In H. R. Johansen BT, Fjeld JB (Ed.), *Nyere perspektiv innen idrett og idrettspedagogikk.* Stavanger: Høyskoleforlaget.
- OsloEconomics. (2020). *Økonomi som barriere for idrettsdeltakelse - kostnader og kostnadsdrivere i barne- og ungdomsidretten.* Oslo: Oslo Economics.
- Persson, M., Espedalen, L. E., Stefansen, K., & Strandbu, Å. (2019). Opting out of youth sports: how can we understand the social processes involved? *Sport, Education and Society*, 1-13.
- Peterson, T. (2000). Idrotten som integrationsarena? In G. Rystad & S. Lundberg (Eds.), *Att möta främlingar* (pp. 141-166). Lund: Arkiv förlag.
- Putnam, R. D. (2001). *Bowling alone. The collapse and revival of American community.* New York: Simon & Schuster.
- Rapley, T. J. (2001). The art(fulness) of open-ended interviewing: Some considerations on analysing interviews. *Qualitative Research*, 1(5), 303-323.
- Rosten, M. G. (2017). Territoriell stigmatisering og gutter som «leker getto» i Groruddalen. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 1(1), 53-70. doi:10.18261/issn.2535-2512-2017-01-04
- Seippel, Ø. (2002). *Idrett og sosial integrasjon.* Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Seippel, Ø. (2006). Sport and social capital. *Acta Sociologica*, 49(2), 169-183. Retrieved from <Go to ISI>://000238759800005
- Seippel, Ø. (2020). Idrett som samfunnslim. .
- Skauge, M., & Hjelseth, A. (2021). Organisert idrett og skole som komplementære og konkurrerende arenaer: ulike mønstre for minoritets- og majoritetsungdom? *Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning*, 2(1), 23-43. doi:10.18261/issn.2535-8162-2021-01-02 ER
- Skille, E. Å. (2005). *Sport policy and adolescent sport : the Sports City Program (Storbyprosjektet).* Oslo: Norges idrettshøgskole.
- Smette, I., & Rosten, M. G. (2019). *Et iaktatt foreldreskap. Om å være foreldre og minoritet i Norge.* Oslo: OsloMet.
- Smoll, F. L., Cumming, S. P., & Smith, R. E. (2011). Enhancing Coach-Parent Relationships in Youth Sports: Increasing Harmony and Minimizing Hassle. *Int. J. Sports Sci. Sci. Coach.*, 6(1), 13-26.
- Solenes, O. (2016). Tidleg organisering og institusjonalisering av ungdomsidretten i Norges Idrettsforbund, 1946–1966. In Ø. Seippel, M. K. Sisjord, & Å. Strandbu (Eds.), *Ungdom og idrett* (pp. 33-51). Oslo: Cappelen Damm.
- Stefansen, K., Smette, I., & Strandbu, Å. (2016a). «De må drive med noe»: Idrettens mening i ungdomstida, fra foreldres perspektiv. In Ø. Seippel, M. K. Sisjord, & Å. Strandbu (Eds.), *Ungdom og idrett* (pp. 154-172). Oslo: Cappelen Damm.

- Stefansen, K., Smette, I., & Strandbu, Å. (2016b). Understanding the increase in parents' involvement in organized youth sports. *Sport, Education & Society*(<http://dx.doi.org/10.1080/13573322.2016.1150834>).
- Strandbu, Å. (2006). *Idrett, kjønn, kropp og kultur: minoritetsjenters møte med norsk idrett*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst velferd og aldring.
- Strandbu, Å., Bakken, A., & Sletten, M. A. (2017). Exploring the minority–majority gap in sport participation: different patterns for boys and girls? *Sport in Society*, 1-19.
- Strandbu, Å., Bakken, A., & Stefansen, K. (2019). The continued importance of family sport culture for sport participation during the teenage years. *Sport, Education and Society*, 1-15. doi:10.1080/13573322.2019.1676221
- Strandbu, Å., Gulløy, E., Andersen, P. L., Seippel, Ø., & Dalen, H. B. (2017). Ungdom, idrett og klasse: Fortid, samtid og framtid. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 1(2), 132-151. doi:10.18261/issn.2535-2512-2017-02-03 E
- Strandbu, Å., Stefansen, K., Seippel, Ø., & Smette, I. (2021). Ungdomsidrettens spenninger. In G. Ødegård & W. Pedersen (Eds.), *UNGDOMMEN*. Oslo: Cappelen Damm.
- Strandbu, Å., Stefansen, K., & Smette, I. (2016). En plass i jevnalderfellesskapet. Idrettens betydning i ungdomstida. In Ø. Seippel, M. K. Sisjord, & Å. Strandbu (Eds.), *Ungdom og idrett* (pp. 113-132). Oslo: Cappelen Damm.
- Strandbu, Å., Stefansen, K., Smette, I., & Sandvik, M. R. (2017). Young people's experiences of parental involvement in youth sport. *Sport, Education and Society*. doi:<http://dx.doi.org/10.1080/13573322.2017.1323200>
- Støckel, J. T., Strandbu, Å., Solenes, O., Jørgensen, P., & Fransson, K. (2010). Sport for children and youth in the Scandinavian countries. *Sport in Society*, 13(4), 625-642.
- Thagaard, T. (2002). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode* (2. utg. ed.). Bergen: Fagbokforl.
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Turman, P. D. (2007). Parental Sport Involvement: Parental Influence to Encourage Young Athlete Continued Sport Participation. *Journal of Family Communication*, 7(3), 151-175. doi:10.1080/15267430701221602
- Vandermeersch, H., Vos, S., & Scheerder, J. (2016). Towards level playing fields? A time trend analysis of young people's participation in club-organised sports. *International Review for the Sociology of Sport*, 51(4), 468-484. doi:10.1177/1012690214532450
- Wheeler, S. (2012). The significance of family culture for sports participation. *International Review for the Sociology of Sport*, 47(2), 235-252. doi:10.1177/1012690211403196
- Wheeler, S., & Green, K. (2018). 'The helping, the fixtures, the kits, the gear, the gum shields, the food, the snacks, the waiting, the rain, the car rides ...': social class, parenting and children's organised activities. *Sport, Education and Society*, 1-13. doi:10.1080/13573322.2018.1470087
- Wollebæk, D., & Selle, P. (2007). Origins of social capital: Socialization and institutionalization approaches compared. *Journal of Civil Society*(3), 1-24.
- Ødegård, G., Loga, J., Steen-Johnsen, K., & Ravneberg, B. (2014). *Fellesskap og forskjellighet. Integrasjon og nettverksbygging i flerkulturelle lokalsamfunn*. Oslo: Abstrakt forlag.

ⁱ <https://www.idrettsforbundet.no/tema/barneidrett/>

ⁱⁱ <https://www.idrettsforbundet.no/tema/ungdomsidrett/retningslinjer-for-ungdomsidrett/>

ⁱⁱⁱ <https://www.idrettsforbundet.no/tema/barneidrett/>